

Vedlegg

UNIT

DIREKTORATET
FOR IKT OG FELLESTJENESTER
I HØYERE UTDANNING
OG FORSKNING

Koronaåret 2020 – Effekten av avlyste eksamener som følge av korona-pandemien

Kunnskapsgrunnlag for vurdering av tiltak i forbindelse med opptaket til høyere utdanning i 2021

12. mars 2021

Innholdsfortegnelse

Kunnskapsgrunnlag for vurdering av tiltak i forbindelse med opptaket til høyere utdanning i 2021	1
Oppsummering av analysen	3
Analysen	6
Innledning	6
Opptak og poenggrenser	6
Kull	6
Merknader til enkelte studier	7
Nøkkeltall for opptaket.....	7
Definisjoner.....	7
Nøkkeltall 2010-2020.....	8
Karakterpoeng	9
Søking, tilbud og oppmøte fordelt på alder	11
Psykologi (profesjon)	13
Rettsvitenskap	18
Medisin	21
Veterinær.....	24
Sykepleier	29
Lærer (grunnskolelærer og lektor).....	32
Ingeniør (3-årig)	36
Hovedfunn for utdanningsområder og enkeltstudier	39
Vurdering av foreslåtte tiltak	39
Utelate eksamenskarakterer.....	41
Vurdere kull opp mot poenggrensen det året de tidligst kunne søke opptak til høyere utdanning	42
Et rettferdig opptakssystem	42
Det digitaliserte opptakssystemet	43
Konklusjon	44

Oppsummering av analysen

Samordna opptak har vært en nasjonal suksess i mer enn 25 år. En viktig grunn til dette er at søkerne har opplevd likebehandling, forutsigbarhet og stabilitet i hva som kreves for å få opptak til høyere utdanning.

Koronapandemien har utfordret denne forutsigbarheten og stabiliteten. Det store spørsmålet er om det er mulig å gjøre endringer i regelverk som utjevner negative effekter av avlyst eksamen, og som samtidig er rettferdig for alle.

I 2020 fikk vi et kull uten eksamenskarakterer fra avgangsåret på vitnemålet fra videregående skole. Avgangskullet i 2021 vil trolig ha karakter fra muntlig, men ikke fra skriftlig eksamen, på sine vitnemål, mens avgangskullet fra 2019 har alle eksamenskarakterer på sine vitnemål. Disse kullene konkurrerer i kvoten for førstegangsvitnemål. Effekten av avlyste eksamener i 2020 og 2021 vil påvirke også 2022- og 2023-kullene.

Effekten av avlyst eksamen

Det var rekordmange 19-åringer som søkte og fikk tilbud om studieplass i 2020, men andelen 19-åringer som faktisk startet på studiet, var ikke spesielt mye høyere enn tidligere år.

2020-kullet hadde høyere karakterpoengsum enn tidligere kull. Økningen i karakterpoengsum er en del av en vedvarende trend over flere år hvor hvert nytt kull har høyere karakterpoengsum enn det forrige. Likevel er økningen i 2020 større enn tidligere, så noe av den må med stor sannsynlighet tilskrives avlyst eksamen. Vi ser at dette kan ha ført til hardere konkurranse for noen studier, spesielt der konkurransen allerede er høy.

Vi ser derimot også at de 20 år gamle søkerne til enkelte studier med høy konkurranse i 2020 hadde lavere gjennomsnittlig karakterpoengsum enn de 20 år gamle søkerne til disse studiene i 2019. At den gjennomsnittlige poengsummen til disse 20-åringene er lavere i 2020, henger ikke sammen med avlyste eksamener for 19-åringene.

Konsekvenser av å endre rangeringsreglene: Vi kan risikere å sette inn tiltak for rette opp en liten skjevhet, uten at vi kan slå fast at opptaket blir mer rettferdig.

1. Fjerne eksamenskarakterer for 2019-kullet

Det at en eksamenskarakter er dårligere enn standpunktkarakteren i et fag, er ikke ensidig negativt når man snakker om karakterpoengsummen til en søker i opptaket til høyere utdanning. Elever som har kommet opp til eksamen i fag de er gode i, vil, selv om karakteren på eksamen er dårligere enn standpunktkarakteren, likevel kunne ha en karakter som trekker *snittet* opp. Å fjerne eksamenskarakterer fra et vitnemål kan altså føre til at noen søkere får en dårligere karakterpoengsum, og ikke får opptak, selv om snittet i de enkelte fagene blir høyere.

Eksempel på konsekvenser av å ta bort eksamenskarakter

Jan og Janne fikk vitnemål i 2019 og ønsker å bli lærere. Jan har 4 i standpunkt i både matematikk 1P og 2P, men fikk 3 på eksamen i 2P. Han dekker da ikke kravet om gjennomsnittskaracteren 4 i matematikk, og er derfor ikke kvalifisert til lærerutdanninger. Janne derimot, er veldig god i matematikk, men har lave karakterer i flere andre fag. Hun har 6 i standpunkt i 2P, men får 5 på eksamen. 5-eren trekker likevel opp snittet på alle fag nok til at hun dekker skolepoengkravet. Hun kvalifiserer til lærerutdanninger.

Hvis vi fjerner eksamenskarakterene, snur situasjonen seg for begge. Jan dekker kravet om minimum 4 i snitt i matematikk og er nå kvalifisert. Janne derimot, mister en 5-er og dekker ikke kravet om 35 skolepoeng. Hun er ikke lenger kvalifisert for lærerutdanninger, selv om hun var kvalifisert da hun søkte opptak i februar 2021.

Selv om fjerning av eksamenskarakterer kan gi noen søkere høyere poengsum, har en slik ordning en alvorlig konsekvens for noen søkere. Blant elevene som lå an til å stryke (få 1 i standpunkt) i 2019, var det opp mot 1000 elever som fikk ta særskilt eksamen og besto denne, slik at de kunne få et vitnemål. Disse vil ikke ha bestått i faget uten eksamenskaracteren, og de vil dermed ikke lenger ha generell studiekompetanse hvis eksamenskaracteren fjernes.

2. Fjerne eksamenskaracter hvis den er dårligere enn standpunkt karakter

For å korrigere for de uheldige effektene nevnt over, kunne man kanskje tenke seg å fjerne eksamenskaracterer bare der den er dårligere enn standpunkt. Ved å gjøre dette fjerner vi ikke en ulikhet. Det vi gjør da er å lage enda en gruppe som er ulik alle andre. Dersom 2019-kullet får lov til å bruke eksamenskaracterer der det lønner seg, men kan la være å bruke dem dersom det ikke lønner seg, vil de få en poengmessig premie som de to siste kullene ikke har fått, nemlig muligheten til å forbedre seg via eksamen.

3. Dele opp kvote for førstgangsvitnemål i flere deler

Et annet forslag er at man deler opp kvote for førstgangsvitnemål i for eksempel tre deler. Én for kull 2019, én for kull 2020 og én for kull 2021. En av utfordring med dette forslaget er hvordan man på en rettferdig måte skal fordele studie plassene mellom kvotedelene.

Konkurransen innad i en kvote avhenger av antall kvalifiserte søkere, poengsummen til søkerne og antall studie plasser i kvoten. Man kan dermed risikere at "kvote kull 2019" får høyere poenggrense enn de andre kvotedelene, og at det dermed blir vanskeligere for søkere i denne gruppen å nå opp i konkurransen om studie plass enn om de hadde konkurrert i kvote for førstgangsvitnemål med 50 % av studie plassene.

Eksempel på konsekvenser av tredelt kvote

Marte er 21 år i 2021 og vil inn på medisinstudiet. Dette året er det større andel 21-åringer som søker enn tidligere år. Det høye antallet søkere gjør det vanskeligere for Marte å komme inn, fordi hun konkurrerer med mange søkere med høy poengsum i samme kvote. Lene, derimot, er 20 år i 2021. Det er færre 20-åringer som søker dette året og Lene får derfor ikke den samme harde konkurransen om studie plass. Lene har 0,4 skolepoeng mindre enn Marte, men får likevel tilbud om plass.

Å endre regelverket har negative konsekvenser for forvaltningen av opptaket og det digitale opptakssystemet.

Et av prinsippene til det samordnede opptaket er at søkerne skal kunne ta veloverveide valg når de bestemmer seg for hva de vil søke på.

Samordna opptak åpnet for søking 1. februar 2021. Første søknadsfrist gikk ut 1. mars. Å endre reglene etter at fristen er ute for noen av søkergruppene oppfattes ikke som rettferdig. Det er rettferdig at søkerne får vite hva som inngår i konkurransegrunnlaget sitt på forhånd, sånn at de kan søke på studier som de vet de er eller kommer til å bli kvalifiserte for og har mulighet til å nå opp i konkurransen til. Endringer i reglene underveis i opptaket kan også føre til at noen søkere velger annerledes enn de ellers ville ha gjort. Slike endringer i søkeradferd kan langt på vei motvirke effekten man ønsker å oppnå med en regelendring.

Samordna opptak er et enormt apparat av 150 000 søkere, en million søknader, flere hundre saksbehandlere både hos oss i Unit og ved lærestedene, og i tillegg ulike digitale systemer hvor regelverk er innarbeidet før opptaket åpner 1. februar.

Et såpass stort og komplekst apparat er ikke rigget for store endringer underveis i et opptak. Over 50 % av saksbehandlingen er i dag helautomatisert og 80 % av vitnemålene er digitalt kodet i Nasjonal vitnemålsdatabase. Å digitalisere de foreslåtte endringene i opptakssystemet og i Nasjonal vitnemålsdatabase vil ta lang tid, og vil forsinke opptaket i 2021 betydelig.

Hvis endringer ikke kan digitaliseres, må søknadsbehandlingen måtte gjøres manuelt. Med komplekse regler fører dette til større risiko for feil. I tillegg vil opptaksprosessen ta mye lengre tid enn med digitaliserte prosesser. Det vil ikke være mulig å få tak i nødvendig antall nye saksbehandlere med riktig kompetanse på så kort varsel. Dette vil med høy sannsynlighet true studiestart i august.

Konklusjon

Når vi vet at antall søkere til de ulike studieprogrammene og hvilke karakterer de har varierer fra år til år, er det umulig å forutsi om endringer i regelverket samlet sett vil gi ønsket effekt. Å endre i regelverk for å hjelpe én gruppe søkere har alltid konsekvenser for andre søkergrupper, og enhver endring vil føre til en rekke utilsiktede konsekvenser, også for gruppen endringen er ment å tilgodese. Unit fraråder derfor å endre på dagens regelverk som en hasteløsning nå.

Analysen

Innledning

Det er blitt diskutert å gjøre endringer i rangeringsreglene for opptaket til høyere utdanning i 2021. Unit har blitt bedt om å redegjøre for konsekvensene av de foreslåtte tiltakene. Det er ikke mulig å si nøyaktig hvilke søkere som ville fått tilbud uten at vi har simulert/kjørt opptaket i sin helhet med endrede regler. Regelverket for opptak til høyere utdanning er imidlertid fastsatt og kjent, og sammen med tall og statistikk fra tidligere opptak, vil vi vurdere konsekvenser de ulike foreslåtte tiltakene kan få for ulike søkergrupper.

I dette notatet vil vi først se på effekten av økte søkertall og manglende avgangseksamener på ulike studier. Vi vil deretter redegjøre for hvilken effekt de foreslåtte tiltakene kan få for ulike søkergrupper. Til slutt vil vi gi en forvaltningsmessig vurdering av endringer underveis i et opptak.

Opptak og poenggrenser

Opptaket til høyere utdanning er en ordning der søkere konkurrerer om studieplasser. I motsetning til i grunnskolen og i videregående opplæring, har man ikke krav på studieplass i høyere utdanning. Det blir først vurdert om en søker dekker opptakskravene til studiet søkeren har søkt. Dersom søkeren dekker opptakskravet til studiet, deltar søkeren videre i konkurransen om studieplasser ut fra sin poengsum. Poengsummen er i hovedsak basert på karakterene fra videregående opplæring, med mulighet for tilleggspoeng for bestemte fag, kjønn, annen utdanning, førstegangstjeneste, alder og, til noen studier, opptaksprøver.

Poenggrensen til et studium er aldri bestemt på forhånd. Poenggrensen er poengsummen til den søkeren med lavest poengsum som fikk tilbud om studieplass. Poenggrensen til et studium kan derfor variere fra år til år, og avgjøres blant annet av antall kvalifiserte søkere, poengsummen til de kvalifiserte søkerne og antall studieplasser. Alle kvalifiserte søkere konkurrerer i ordinær kvote. En søker kan også konkurrere i andre kvoter i tillegg, for eksempel kvote for førstegangsvitnemål. Til de aller fleste studier fordeles 50 % av studieplassene i kvote for førstegangsvitnemål. Søkerne konkurrerer innad i den aktuelle kvoten om de studieplassene som er tilgjengelig det aktuelle året, uavhengig av hva som har vært situasjonen i foregående år. I og med at søkertallene, søkeres poengsummer og antall studieplasser varierer fra år til år, varierer også konkurransen fra år til år.

Til halvparten av studiene som tilbys gjennom Samordna opptak er det ikke konkurranse om plassene. Det vil si at det er færre eller akkurat like mange kvalifiserte søkere som det er studieplasser. Det betyr at alle som har søkt og dekker opptakskravene, har fått plass på disse studiene. I kvote for førstegangsvitnemål, etter suppleringsopptaket, gjaldt dette 52,2 % av 1303 studier i 2020, 54,8 % av 1300 studier i 2019 og 48,4 % av 1309 studier i 2018. I 2021 er det lyst ut 1324 studier ved universitet og høyskoler gjennom Samordna opptak.

Kull

Det er utfordrende å definere hvem som tilhører "kull 2019", "kull 2020" og "kull 2021". Det finnes i hovedsak tre ulike måter man kan definere et "kull" ut fra, men alle disse tre har utfordringer knyttet til hvordan man på en rettferdig måte knytter søkere til et kull.

Fødselsår: Det er ikke slik at alle som går ut av videregående opplæring i 2021 er født i 2002. Fødselsår tar ikke høyde for lengden på yrkesfaglige utdanningsprogrammer eller at elever som pga. sykdom eller andre viktige årsaker har innvilget utvidet normal tid i videregående opplæring, jf.

forskrift til opplæringslova § 3-40 4. ledd. Fødselsår tar heller ikke høyde for tidlig eller utsatt skolestart.

Året vitnemålet er utstedt: Hvilket år et vitnemål er utstedt kan gi en pekepinn på når den videregående opplæringen er avsluttet, men også her finnes det unntak. Selv om et vitnemål er utstedt i 2020, kan altså alle karakterer, inkludert eksamenskarakterene være fra 2016–2019. Elever kan også ha brukt lenger tid i videregående opplæring enn normalt. Det er altså søkere som har vitnemål utstedt i 2020 eller 2021, men som har avlagt eksamener i 2019, 2018 og tidligere.

Året videregående opplæring er fullført: Selv om vitnemålet er påført hvilket år opplæringen er fullført, så kan elever kan ha brukt lenger tid i videregående opplæring enn normalt. Det er altså søkere som har fullført videregående opplæring i 2020 eller 2021, men som har avlagt eksamener i 2019, 2018 og tidligere.

I denne analysen har vi tatt utgangspunkt i søkerens fødselsår.

Merknader til enkelte studier

Det har vært endringer i både opptakskrav og rangeringsregler til enkelte studier. Det er ikke veid inn hvilken effekt dette kan ha å si for de tallene som presenteres for de enkelte studiene, men det bør bemerkes.

- Psykologi, profesjon på UIT Norges arktiske universitet hadde lokalt opptak til og med 2019 og studiet ble først lyst ut gjennom Samordna opptak i opptaket i 2020.
- I 2019 ble det innført 1 kjønnspoeng til menn i kvote for førstegangsvitnemål til psykologi, profesjon ved Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo. I 2020 ble dette også innført for psykologi, profesjon ved NTNU Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Dette ble utvidet til å gjelde også i ordinær kvote fra og med opptaket 2021.
- I 2019 ble det innført spesielle opptakskrav til sykepleierstudiene.
- I 2016 ble det innført spesielle opptakskrav til grunnskolelærer- og lektorutdanningen.

Nøkkeltall for opptaket

Definisjoner

- **Søkere:** Antall personer som har søkt minst ett studiealternativ gjennom Samordna opptak i det aktuelle opptaket.
- **Søkere førstevalg:** Søknader på førsteprioritet blant opptil 10 studiealternativer på søknaden.
- **Søkere kvalifisert:** Antall personer som er saksbehandlet og funnet kvalifisert for minst ett av sine studiealternativ.
- **Søkere førstevalg kvalifisert:** Antall søkere som er kvalifisert til førstevalget.
- **Søkere tilbud:** Søkere med tilbud om studieplass.
- **Søkere tilbud ja-svar:** Antall søkere som har et tilbud med et ja-svar.
- **Søkere kvalifisert uten tilbud:** Antall kvalifiserte søkere uten tilbud på noen av studiealternativer
- **Søkere møtt:** Søkere registrert som møtt til et studium.
- **Alder:** Alder defineres ut fra fødselsår.

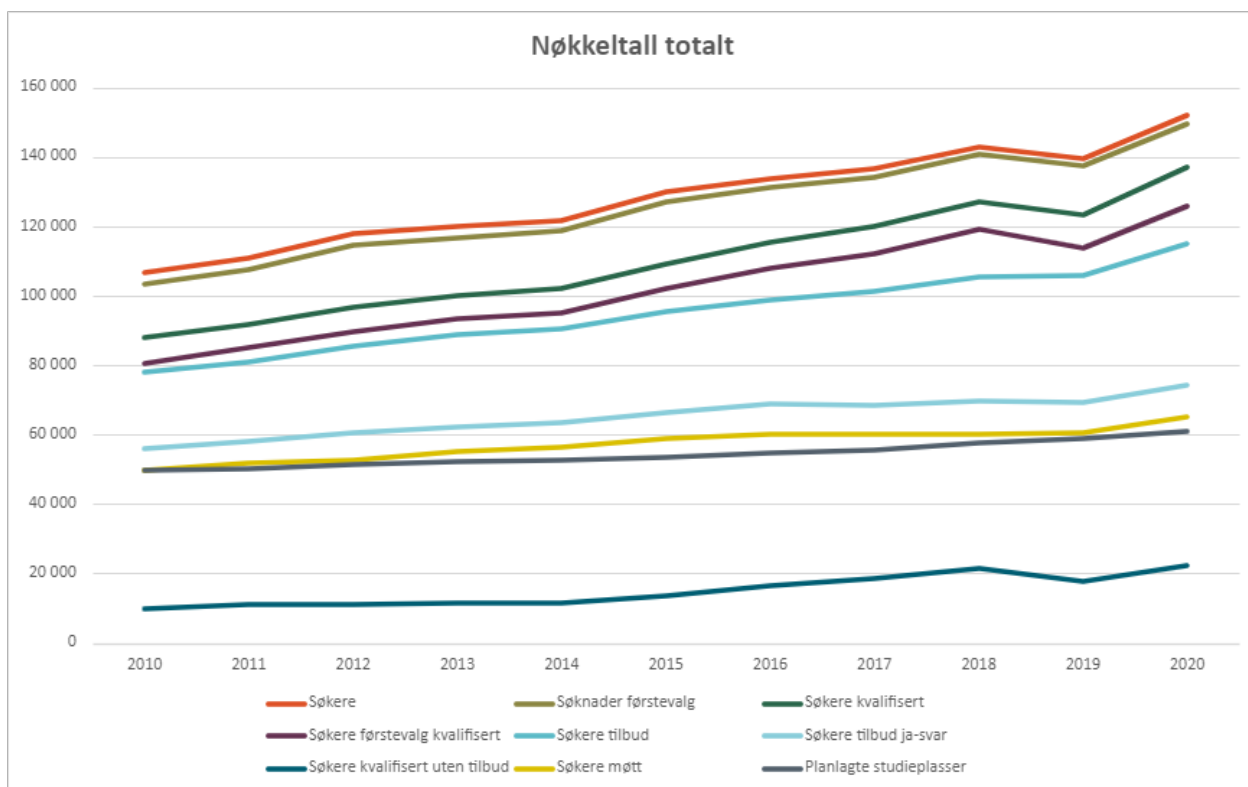
- **Planlagte studieplasser:** Antall planlagte studieplasser med opptak gjennom Samordna opptak. Lærestedene oppdaterer antall plasser kontinuerlig.
- **Poenggrenser:** Poenggrensene angir poengsummen til den søkeren med lavest poengsum som fikk tilbud i en gitt kvote i et gitt opptak, for eksempel hovedopptaket og/eller suppleringsopptaket.

Nøkkeltall 2010-2020

Tabell 1: Nøkkeltall 2010–2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Søkere	106 482	110 750	117 691	119 782	121 789	129 985	133 878	136 644	142 796	139 692	151 772
Søknader førstevalg	103 323	107 419	114 755	116 783	118 756	126 919	131 063	134 236	140 629	137 231	149 419
Søkere kvalifisert	87 843	91 749	96 632	100 213	101 934	109 174	115 394	119 942	127 066	123 496	137 072
Søkere førstevalg kvalifisert	80 528	85 060	89 627	93 362	94 835	101 902	107 819	112 150	119 001	113 675	125 597
Søkere tilbud	77 934	80 899	85 528	88 848	90 485	95 554	98 804	101 340	105 503	105 844	114 919
Søkere tilbud ja-svar	56 133	57 938	60 319	62 161	63 551	66 454	68 681	68 238	69 459	69 251	74 170
Søkere kvalifisert uten tilbud	9 909	10 850	11 104	11 365	11 449	13 620	16 624	18 602	21 563	17 652	22 153
Søkere møtt	49 782	51 627	52 678	54 972	56 522	58 758	59 896	60 085	60 161	60 482	65 019
Planlagte studieplasser	49 579	50 180	51 252	52 152	52 801	53 475	54 870	55 592	57 546	58 731	61 002

Diagram 1: Nøkkeltall 2010–2020

Det var en sterk økning i antall søkere i 2020: 151 772 søkere mot 139 692 i 2019. Dette er altså 12 080 flere søkere, en økning på 8,7 % sammenlignet med 2019. Samordna opptak har også tidligere hatt stor økning i antall søkere, for eksempel i 2018 med 6417 flere søkere enn i 2017, altså en økning på 4,5 %, og i 2015 var det 8196 flere søkere enn i 2014, en økning på 6,7 %. En del av økningen i 2020 kan altså også skyldes naturlige svingninger i søkningen.

Søkertallene har økt hvert år fra 2010 (106 482 søkere) til 2020, med unntak av 2019, da det var 3398 færre søkere enn i 2018.

Når man vet at poenggrensene påvirkes av hvor mange som søker, er det utfordringer med å bruke opptaket i 2019 som et referansepunkt, da dette var det eneste opptaket man hadde en nedgang i søkertallene. Dette gjelder særlig for studier og utdanningsområder som har hatt større variasjoner av søking fra år til år. I 2019 var for eksempel nedgangen størst til sykepleierstudiene. Dette ser man også gir utslag i poenggrensene til flere sykepleierstudier, som hadde en nedgang i poenggrensene i kvote for førstegangsvitnemål fra 2018 til 2019.

Selv om 2019 var et år med nedgang i søkertallene, og 2020 var et år med rekordmange søkere, hadde hele 90 av de 585 studiene med konkurranse om plassene lavere poenggrense i kvote for førstegangsvitnemål i 2020 enn i 2019. Dette er til tross for at vi i neste avsnitt viser at 19-åringenes gjennomsnittlige karakterpoengsum har økt fra 2019 til 2020.

Karakterpoeng

Tabell 2: Gjennomsnittlig karakterpoengsum for søkere født i 1997–2001 i søknadsårene 2016–2020

	Søknadsår									
	2016		2017		2018		2019		2020	
Fødselsår	Antall søkere	Snitt karakterpoeng	Antall søkere	Snitt karakterpoeng	Antall søkere	Snitt karakterpoeng	Antall søkere	Snitt karakterpoeng	Antall søkere	Snitt karakterpoeng
1997	22 753	43,6	21 139	42,2	17 353	41,1	12 315	40,6	10 712	40,9
1998	230	47,3	23 508	43,9	21 500	42,7	16 960	41,8	12 519	41,5
1999	6	43,9	225	47,3	24 195	44,3	21 330	43,3	17 485	42,5
2000	1		5	56,6	245	48,2	24 125	44,7	22 739	43,8
2001			1		6	54,2	221	47,9	26 935	45,8

Tabellen over viser at søkergruppen født i ett år har en høyere gjennomsnittlig karakterpoengsum det året de er 19 år enn de har når de blir eldre. For eksempel hadde søkerne født i 1999 44,3 karakterpoeng i snitt da de var 19 år i 2018, 43,3 karakterpoeng i snitt da de var 20 år i 2019 og 42,5 karakterpoeng i snitt da de var 21 år i 2020. Dette kan bety at søkergruppen og hvem fra et kull som søker opptak endrer seg i årene etter videregående.

Av de tre årskullene som kunne konkurrere i kvoten for førstegangsvitnemål i 2020, ser vi at 1999-kullet har i snitt 42,5 karakterpoeng, 2000-kullet har i snitt 43,8 karakterpoeng, og 2001-kullet har i snitt 45,8 karakterpoeng. Forskjellen mellom 1999-kullet og 2000-kullet er en økning på 1,3 karakterpoeng, og forskjellen mellom 2000-kullet og 2001-kullet er en økning på 2,0 karakterpoeng.

Når vi sammenligner snittet av karakterpoeng for kullene det året de var 19 år, ser vi at gjennomsnittlig karakterpoengsum øker for hvert år. Fra 2016 til 2017 var økningen på 0,3 karakterpoeng, fra 2017 til 2018 var økningen på 0,4 karakterpoeng, fra 2018 til 2019 var også økningen på 0,4 karakterpoeng, og fra 2019 til 2020 var økningen på 1,1 karakterpoeng. 2001-kullet skiller seg altså ut med en større økning i gjennomsnittlig karakterpoengsum. En del av forklaringen på dette hoppet i gjennomsnittlig karakterpoengsum er at 2001-kullet ikke har hatt avgangseksamener som har justert karaktersnittet ned for mange av elevene.

En annen del av forklaringen på dette hoppet i gjennomsnittlig karakterpoengsum er at de svakeste elevene i 2020-kullet ikke er med i statistikken, slik de svakeste elevene i 2019-kullet er. Elever som står i fare for å få karakteren 1, altså stryk, i standpunkt, har rett til å ta eksamen i faget det gjelder. Dersom eksamen blir bestått med karakteren 2 eller bedre, er faget bestått, og elevene kan få et vitnemål. Dersom eleven ikke tar eller ikke består eksamen, er ikke faget bestått. Vitnemål kan da ikke utstedes og det kan ikke regnes snittkarakter, som er grunnlaget for karakterpoeng.

Om vi ser på tallene fra de siste 5 årene, så har det blitt avlagt særskilt eksamen for å bestå et fag med strykkarakter i standpunkt mellom 800 og 1000 ganger hvert år. For 2020-kullet derimot ligger dette tallet på 60. Det er lite trolig at det skal være et så ekstremt signifikant fall i elever som får stryk i standpunktkarakter. Forklaringen her er trolig at fordi eksamen for elever ble avlyst i 2020, så fikk ikke disse elevene muligheten til å forbedre seg. De har derfor gått ut av videregående med stryk, og har ikke vitnemål. Opp mot 1000 av de antatt svakeste elevene fra 2020-kullet står altså uten vitnemål, uten generell studiekompetanse, og med det uten mulighet til å få opptak til høyere utdanning. Ettersom en del søkere med de laveste karakterpoengsummene mangler fra søkermassen, kan vi anta at dette også har påvirket til at det ser ut som om 2020-kullet har bedre karakterer enn 2019-kullet.

Søking, tilbud og oppmøte fordelt på alder

Tabellen under viser aldersfordelingen blant søkere, søkere med tilbud, og søkere som har møtt til studiene i tidsperioden 2015–2020.

Tabell 3: Aldersfordeling blant søkere, søkere med tilbud, og søkere møtt 2015–2020

	Aldersgruppe	År					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Søkere	0-18	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
	19	18,0%	17,0%	17,2%	16,9%	17,3%	17,7%
	20	15,9%	15,8%	15,5%	15,1%	15,3%	15,0%
	21	12,1%	12,1%	12,2%	12,2%	12,1%	11,5%
	22-23	15,6%	15,5%	15,8%	16,0%	16,2%	15,3%
	24-25	10,6%	10,8%	10,5%	10,3%	10,2%	10,7%
	26-29	11,3%	12,0%	12,0%	12,2%	11,7%	11,9%
	30-34	6,9%	7,0%	7,0%	7,4%	7,4%	7,7%
	35-39	3,9%	4,0%	4,1%	4,1%	4,1%	4,3%
	40-49	4,2%	4,4%	4,3%	4,3%	4,2%	4,3%
	50-59	1,1%	1,1%	1,1%	1,2%	1,1%	1,3%
60+	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	
Søkere tilbud	0-18	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %	0,2 %
	19	19,4 %	18,6 %	18,9 %	18,8 %	18,8 %	20,1 %
	20	17,8 %	17,7 %	17,3 %	17,1 %	17,2 %	16,4 %
	21	13,0 %	12,8 %	13,0 %	13,0 %	13,1 %	12,2 %
	22-23	16,0 %	15,6 %	16,2 %	16,1 %	16,3 %	15,3 %
	24-25	10,5 %	10,6 %	10,3 %	10,0 %	9,9 %	10,4 %
	26-29	10,3 %	11,1 %	11,0 %	11,1 %	10,7 %	11,1 %
	30-34	5,8 %	5,9 %	5,8 %	6,2 %	6,2 %	6,5 %
	35-39	2,9 %	3,1 %	3,1 %	3,2 %	3,3 %	3,4 %
	40-49	3,1 %	3,3 %	3,3 %	3,2 %	3,2 %	3,3 %
	50-59	0,8 %	0,9 %	0,8 %	0,9 %	0,9 %	1,0 %
60+	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	
Søkere møtt	0-18	0,1 %	0,2 %	0,1 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %
	19	18,0 %	17,6 %	17,9 %	17,3 %	17,1 %	18,2 %
	20	19,2 %	19,4 %	18,9 %	19,0 %	19,1 %	18,3 %
	21	14,1 %	13,9 %	14,2 %	14,7 %	14,8 %	13,9 %
	22-23	16,1 %	15,8 %	16,5 %	16,4 %	16,8 %	15,8 %
	24-25	9,7 %	9,9 %	9,5 %	9,1 %	9,0 %	9,3 %
	26-29	9,7 %	10,2 %	10,1 %	10,1 %	9,9 %	10,1 %
	30-34	5,6 %	5,6 %	5,5 %	5,8 %	5,8 %	6,2 %
	35-39	3,1 %	3,1 %	3,0 %	3,1 %	3,2 %	3,5 %
	40-49	3,3 %	3,3 %	3,2 %	3,2 %	3,2 %	3,4 %
	50-59	0,9 %	0,9 %	0,8 %	0,9 %	0,9 %	1,0 %
60+	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	

Aldersfordelingen blant søkere, søkere med tilbud og søkere som møter til studier varierer litt, men ikke mye, fra år til år.

Av alle søkerne i 2020, utgjorde 19-åringene en andel på 17,7 %, og 20-åringene en andel på 15 %. Dette er tilnærmet lik andel som i 2019, selv om antallet 19-åringer økte med 2810 søkere og antallet 20-åringer økte med 1409 søkere.

Aldersfordelingen blant søkerne som fikk tilbud om studieplass viser at andelen 19-åringer har økt litt

sammenlignet med tidligere år. Andelen 19-åringer med tilbud var 20,1 % i 2020 og 18,8 % i 2019. Andelen 20-åringer med tilbud var 16,4 % i 2020 og 17,2 % i 2019.

Aldersfordelingen blant søkerne som møtte til studiet i 2020 er ikke så ulikt tidligere år. Andelen møtte 19-åringer var 18,2 % i 2020 og 17,1 % i 2019. Til sammenligning var andelen møtte 19-åringer i 2017 17,9 % og i 2015 18 %. Andelen møtte 20-åringer var 18,3 % i 2020 og 19,1 % i 2019.

Selv om andelen 20-åringer som møtte til studiet er noe lavere enn tidligere år, må vi påpeke at det ikke er nedgang i antall 20-åringer som møtte. I 2020 møtte 11 882 20-åringer til studiene, mens 11 542 20-åringer møtte i 2019, og 11 413 20-åringer møtte i 2018.

Under ser vi på tall og aldersfordeling til utvalgte utdanningsområder og studier.

Psykologi (profesjon)

Tabellen under viser nøkkeltall for profesjonsutdanningene i psykologi de tre siste årene.

Tabell 4: Nøkkeltall for profesjonsutdanningene i psykologi 2018–2020

	År		
	2018	2019	2020
Søkere	6 125	6 485	9 047
Søkere tilbud	535	574	666
Søkere tilbud ja-svar	377	396	496
Søkere møtt	333	355	451
Planlagte studieplasser	290	290	370
Antall studier	4	4	5

Tabellen under viser aldersfordelingen blant søkere, søkere med tilbud, søkere som takket ja til tilbudet og søkere som har møtt til profesjonsutdanningene i psykologi i tidsperioden 2018–2020.

Tabell 5: Aldersfordeling blant søkere, søkere med tilbud, søkere med ja-svar og søkere møtt til psykologi 2018–2020

	Aldersgruppe	År		
		2018	2019	2020
Søkere	0-19	28,5%	30,0%	25,8%
	20-21	27,8%	28,9%	30,3%
	22-23	16,3%	15,3%	16,3%
	24-25	9,2%	8,4%	9,4%
	26-29	9,3%	8,9%	8,7%
	30-39	6,6%	6,3%	7,3%
	40-49	2,0%	1,9%	1,7%
	50+	0,4%	0,3%	0,5%
Søkere tilbud	0-19	26,0%	27,9%	27,5%
	20-21	25,8%	24,6%	23,9%
	22-23	17,9%	18,8%	17,1%
	24-25	10,8%	10,5%	12,9%
	26-29	11,2%	11,1%	11,0%
	30-39	5,8%	6,3%	6,3%
	40-49	1,9%	0,7%	1,1%
	50+	0,6%	0,2%	0,3%
Søkere tilbud ja-svar	0-19	25,7%	22,2%	25,4%
	20-21	26,8%	24,7%	24,4%
	22-23	18,8%	22,2%	18,5%
	24-25	9,8%	12,9%	13,3%
	26-29	10,6%	11,6%	10,9%
	30-39	6,6%	5,6%	6,5%
	40-49	1,3%	0,8%	0,6%
	50+	0,3%	0,0%	0,4%
Søkere møtt	0-19	23,4%	20,0%	23,7%
	20-21	27,0%	25,4%	24,8%
	22-23	21,3%	23,9%	19,5%
	24-25	10,5%	13,0%	13,5%
	26-29	10,5%	11,5%	11,5%
	30-39	5,4%	5,4%	6,0%
	40-49	1,5%	0,8%	0,4%
	50+	0,3%	0,0%	0,4%

Tabellen under viser nøkkeltall for profesjonsstudiene i psykologi for søkere født 1999–2001 de tre siste årene. Det året søkerne er 19 år er markert med blått.

I 2020 var det 2312 19 år gamle søkere, noe som tilsvarer en økning på 20,2 % fra 2019. Søkertallene i 2020 inkluderer det nye studietilbudet ved UiT – Norges arktiske universitet, som kan forklare noe av den store økningen i søkertall.

Tabell 6: Nøkkeltall for søkere født i 1999–2001 til psykologi 2018–2020

	Fødselsår	År		
		2018	2019	2020
Søkere	1999	1 716	1 148	1 095
	2000	27	1 924	1 645
	2001		22	2 312
Søkere tilbud	1999	135	77	46
	2000	4	158	113
	2001		2	180
Søkere tilbud ja-svar	1999	93	54	30
	2000	4	86	91
	2001		2	124
Søkere møtt	1999	74	47	28
	2000	4	69	84
	2001		2	106
Planlagte studieplasser	1999	290	290	370
Antall studier	1999	4	4	5

Tabellen under viser hvor stor andel av søkerne som var født i 1999–2001. 19-åringene utgjorde i 2020 25,6 % av søkerne til profesjonsstudiene i psykologi. Sammenlignet med søkerandelen, var det en litt høyere andel 19-åringene som fikk tilbud om studieplass, 27,0 %. 20-åringene utgjorde 18,2 % av søkerne, men 17 % av søkerne som fikk tilbud. 21-åringene utgjorde 12,1 % av søkerne, men 6,9 % av søkerne som fikk tilbud.

Av søkerne som møtte til studiet, utgjorde 19-åringene 23,5 %, 20-åringene 18,6 % og 21-åringene 6,2 %. Det vil si at aldersfordelingen blant studentene er jevnere enn tilbudstallene alene kunne tilsi.

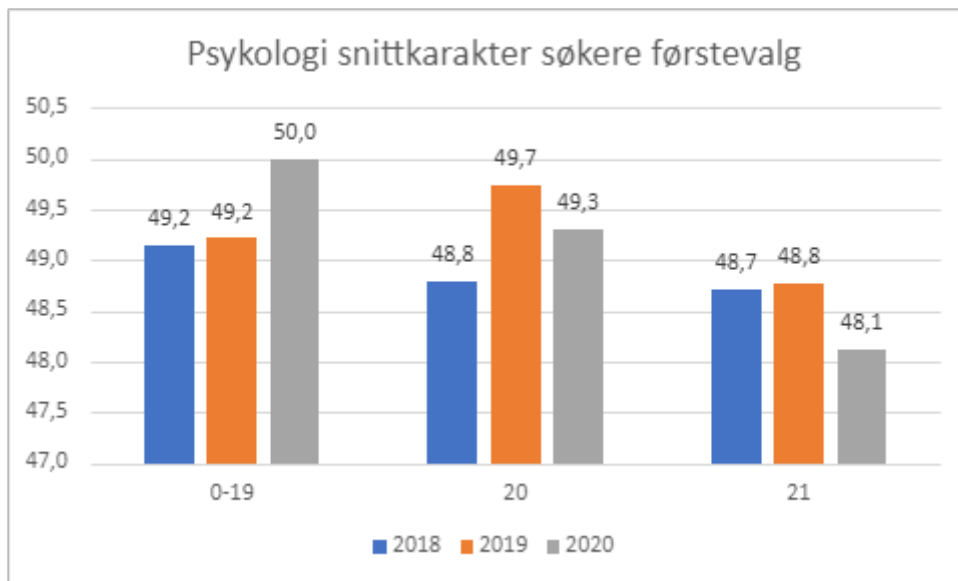
Tabell 7: Nøkkeltall andel søkere født i 1999–2001 til psykologi 2018–2020

	Fødselsår	År		
		2018	2019	2020
Søkere	1999	28,0 %	17,7 %	12,1 %
	2000	0,4 %	29,7 %	18,2 %
	2001		0,3 %	25,6 %
Søkere tilbud	1999	25,2 %	13,4 %	6,9 %
	2000	0,7 %	27,5 %	17,0 %
	2001		0,3 %	27,0 %
Søkere tilbud ja-svar	1999	24,7 %	13,6 %	6,0 %
	2000	1,1 %	21,7 %	18,3 %
	2001		0,5 %	25,0 %
Søkere møtt	1999	22,2 %	13,2 %	6,2 %
	2000	1,2 %	19,4 %	18,6 %
	2001		0,6 %	23,5 %

Diagrammet under viser den gjennomsnittlige karakterpoengsummen til førstevalgssøkerne til profesjonsstudiene i psykologi. I 2020 var gjennomsnittlig karakterpoengsum for 19-åringene 50,0,
 KUNNSKAPSGRUNNLAG FOR VURDERING AV TILTAK I FORBINDELSE MED OPPTAKET TIL HØYERE UTDANNING I 2021

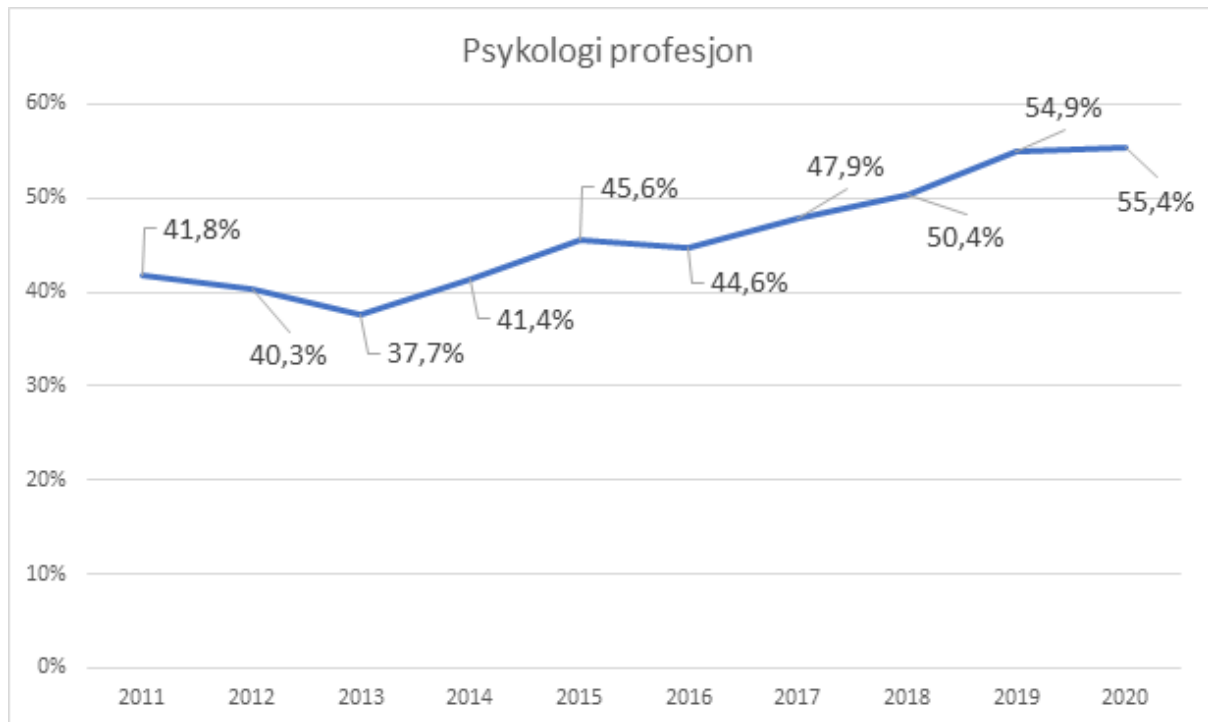
noe som tilsvarer en økning på 0,8 karakterpoeng fra 19-åringene i 2019. De 20 år gamle søkeres snittkarakterpoengsum gikk ned 0,4 karakterpoeng fra 2019 til 2020, mens de 21 år gamle søkeres snittkarakterpoengsum gikk ned 0,7 karakterpoengsum. Dette viser at de 20 og 21 år gamle søkerne til psykologi i 2020 hadde lavere karakterpoengsum enn 20- og 21-åringene i 2019. Det er altså ikke bare økningen i 19-åringenes karakterpoengsum som gjør at de får en større andel av tilbudene enn søkertallene skulle tilsa, men 20- og 21-åringenes lavere poengsum gjør at færre av dem når opp i konkurransen om plass.

Diagram 2: Gjennomsnittlig karakterpoengsum for 19, 20 og 21 år gamle førstevalgssøkere til psykologi 2018–2020

Diagrammet under viser andel 19-årige søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål. Diagrammet viser at det har vært en økning i andel 19-åringer med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål de siste 10 årene. Økningen fra 2019 til 2020 var mindre enn økningen fra 2017 til 2018 og 2018 til 2019.

Diagram 3: Andel 19 år gamle søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål til psykologi 2011–2020

Rettsvitenskap

Tabellen under viser nøkkeltall for rettsvitenskap de tre siste årene.

Tabell 8: Nøkkeltall for rettsvitenskap 2018–2020

	År		
	2018	2019	2020
Søkere	9 303	9 205	10 296
Søkere tilbud	1 738	1 672	1 706
Søkere tilbud ja-svar	1 338	1 251	1 300
Søkere møtt	1 172	1 077	1 122
Planlagte studieplasser	967	967	987
Antall studier	4	4	4

Tabellen under viser aldersfordelingen blant søkere, søkere med tilbud, søkere som takket ja til tilbudet og søkere som har møtt til studiene i rettsvitenskap i tidsperioden 2018–2020.

Tabell 9: Aldersfordeling blant søkere, søkere med tilbud, søkere med ja-svar og søkere møtt til rettsvitenskap 2018–2020

	Aldersgruppe	År		
		2018	2019	2020
Søkere	0-19	32,3%	33,4%	33,1%
	20-21	28,9%	28,6%	29,3%
	22-23	15,0%	15,1%	14,0%
	24-25	8,0%	7,4%	7,6%
	26-29	7,6%	7,0%	7,1%
	30-39	6,0%	6,3%	6,3%
	40-49	1,5%	1,7%	1,9%
	50+	0,6%	0,5%	0,7%
Søkere tilbud	0-19	29,7%	32,3%	33,2%
	20-21	26,2%	23,0%	22,8%
	22-23	19,2%	20,0%	18,8%
	24-25	10,6%	9,4%	8,6%
	26-29	6,8%	8,0%	8,4%
	30-39	5,3%	5,1%	5,7%
	40-49	1,4%	1,8%	2,0%
	50+	0,7%	0,5%	0,6%
Søkere tilbud ja-svar	0-19	28,8%	31,3%	32,7%
	20-21	27,2%	24,3%	22,7%
	22-23	18,8%	20,3%	19,8%
	24-25	10,5%	8,7%	7,9%
	26-29	7,2%	8,0%	8,1%
	30-39	5,2%	4,9%	6,0%
	40-49	1,6%	2,0%	2,1%
	50+	0,7%	0,6%	0,7%
Søkere møtt	0-19	27,9%	27,9%	29,1%
	20-21	28,2%	25,9%	24,2%
	22-23	19,5%	22,6%	22,0%
	24-25	11,1%	9,3%	8,6%
	26-29	7,2%	7,8%	7,7%
	30-39	4,2%	4,5%	5,8%
	40-49	1,4%	1,7%	2,0%
	50+	0,7%	0,3%	0,4%

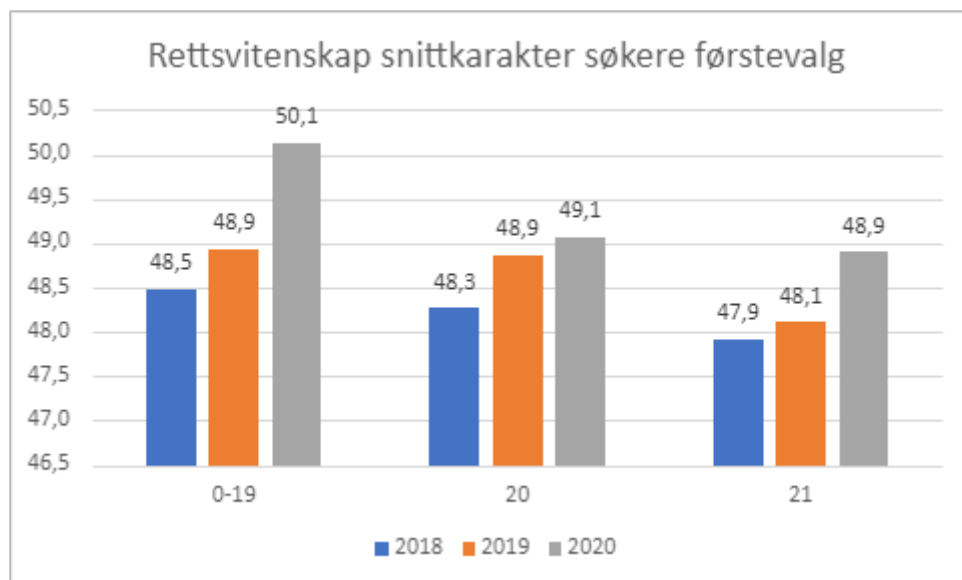
Tabellen under viser søkere til rettsvitenskap født 1999-2001 de tre siste årene. Det året søkerne er 19 år er markert med blått. Antallet 19 år gamle søkere, søkere som fikk tilbud og som takket ja til tilbudet var høyere i 2020 enn de to foregående årene, men det var likevel omtrent akkurat like mange 19 år gamle søkere som møtte til studiet i 2020 som i 2018.

Tabell 10: Nøkkeltall for søkere født i 1999–2001 til rettsvitenskap 2018–2020

	Fødselsår	År		
		2018	2019	2020
Søkere	1999	2 959	1 623	1 049
	2000	45	3 041	1 972
	2001		34	3 375
Søkere tilbud	1999	508	257	122
	2000	9	535	267
	2001		5	556
Søkere tilbud ja-svar	1999	379	212	82
	2000	6	386	213
	2001		5	419
Søkere møtt	1999	321	193	82
	2000	6	298	190
	2001		3	322

Diagrammet under viser den gjennomsnittlige karakterpoengsummen til førstevalgssøkerne til rettsvitenskap. I 2020 var gjennomsnittlig karakterpoengsum for 19-åringene 50,1, noe som tilsvarer en økning på 1,2 karakterpoeng fra 2019. De 20 år gamle søkeres snittkarakterpoengsum økte med 0,2 karakterpoeng fra 2019 til 2020, men den økte med 0,6 karakterpoeng fra 2018 til 2019. De 21 år gamle søkeres snittkarakterpoengsum økte med 0,8 karakterpoeng. Selv om 19-åringenes snittkarakterpoengsum økte mest, er det altså stor økning også for 21-åringene, og lav økning for 20-åringene.

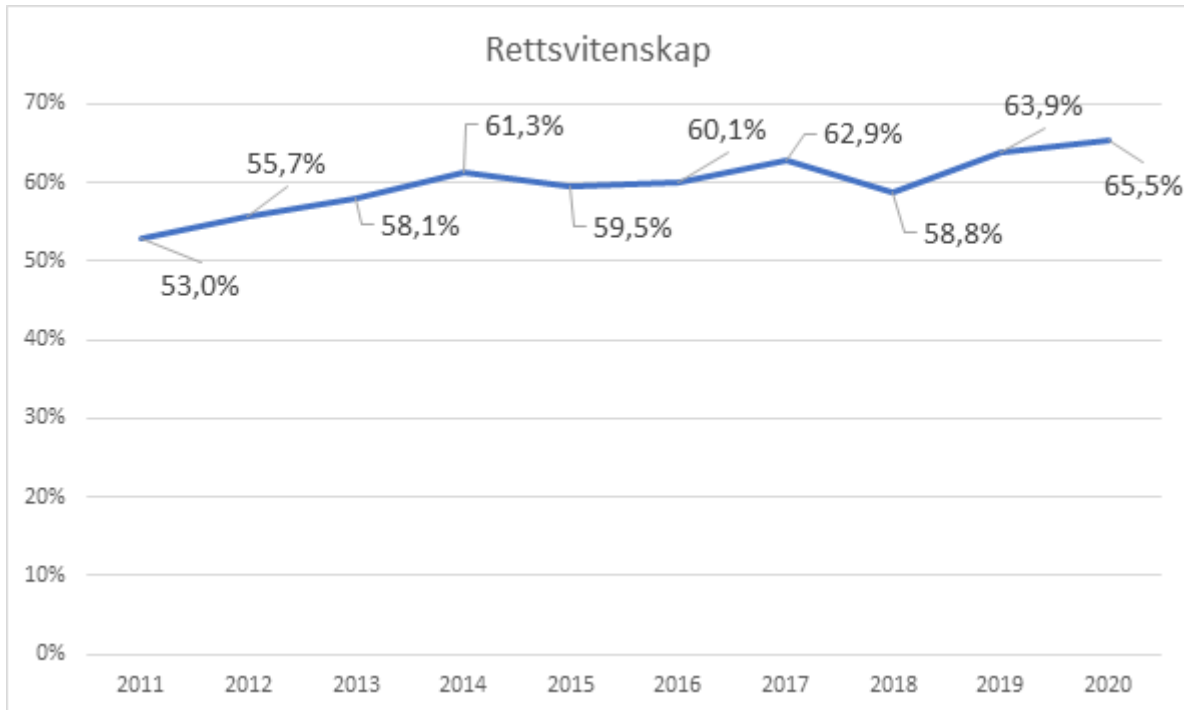
Diagram 4: Gjennomsnittlig karakterpoengsum for 19, 20 og 21 år gamle førstevalgssøkere til rettsvitenskap 2018–2020

Diagrammet under viser andel 19-årige søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål. Diagrammet viser at det har vært en økning i andel 19-åringer med tilbud i kvote for

førstegangsvitnemål de siste 10 årene. Økningen fra 2019 til 2020 var mindre enn økningen fra 2018 til 2019.

Diagram 5: Andel 19 år gamle søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål til rettsvitenskap 2011–2020

Medisin

Tabellen viser nøkkeltall til medisinstudiene de tre siste årene.

Tabell 11: Nøkkeltall for medisinstudiene 2018–2020

	År		
	2018	2019	2020
Søkere	5 035	4 922	5 667
Søkere tilbud	889	916	988
Søkere tilbud ja-svar	741	763	834
Søkere møtt	655	695	739
Planlagte studieplasser	636	636	696
Antall studier	5	5	5

Tabellen under viser aldersfordelingen blant søkere, søkere med tilbud, søkere som takket ja til tilbudet og søkere som har møtt til medisinstudiene i tidsperioden 2018–2020.

Tabell 12: Aldersfordeling blant søkere, søkere med tilbud, søkere med ja-svar og søkere møtt til medisin 2018–2020

	Aldersgruppe	År		
		2018	2019	2020
Søkere	0-19	32,0%	30,9%	28,9%
	20-21	26,8%	28,4%	27,7%
	22-23	16,9%	17,9%	17,5%
	24-25	7,9%	7,8%	8,6%
	26-29	8,2%	7,5%	7,8%
	30-39	6,0%	5,6%	7,0%
	40-49	1,6%	1,4%	1,9%
	50+	0,5%	0,4%	0,6%
Søkere tilbud	0-19	35,5%	35,5%	36,9%
	20-21	18,8%	19,8%	18,4%
	22-23	25,8%	25,8%	24,6%
	24-25	7,8%	9,0%	9,5%
	26-29	6,3%	4,7%	5,9%
	30-39	4,5%	4,3%	3,1%
	40-49	1,0%	0,9%	1,0%
	50+	0,3%	0,2%	0,5%
Søkere tilbud ja-svar	0-19	35,2%	35,3%	37,2%
	20-21	18,5%	18,5%	17,5%
	22-23	26,2%	27,8%	26,1%
	24-25	8,1%	8,5%	9,1%
	26-29	6,5%	4,7%	5,9%
	30-39	4,7%	4,5%	2,9%
	40-49	0,7%	0,7%	1,1%
	50+	0,1%	0,1%	0,2%
Søkere møtt	0-19	33,6%	32,4%	33,7%
	20-21	19,2%	19,6%	18,1%
	22-23	28,2%	29,4%	28,6%
	24-25	8,1%	9,2%	9,6%
	26-29	6,0%	4,6%	6,1%
	30-39	4,3%	4,2%	2,8%
	40-49	0,5%	0,6%	0,9%
	50+	0,2%	0,1%	0,1%

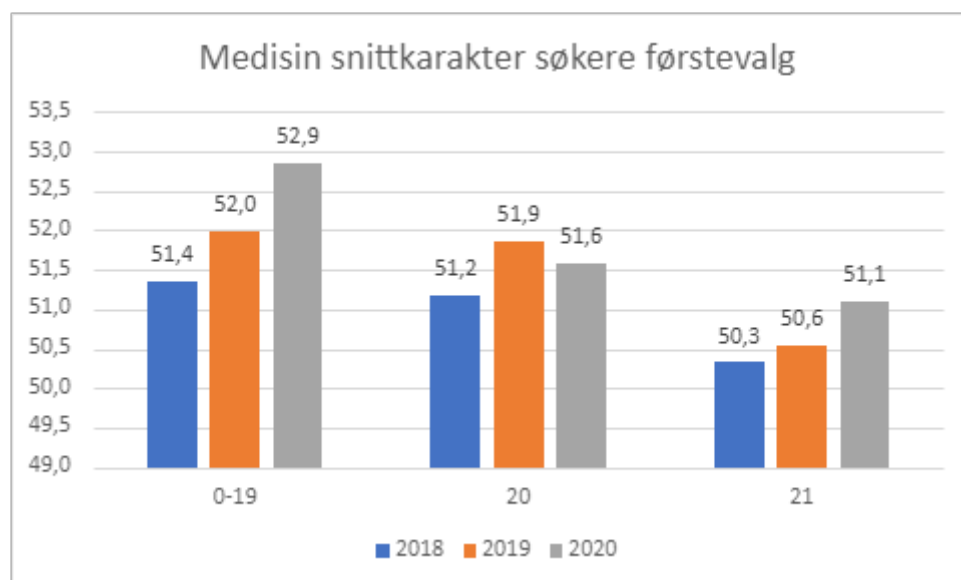
Tabellen under viser søkere til medisin født 1999-2001 de tre siste årene. Det året søkerne er 19 år er markert med blått.

Tabell 13: Nøkkeltall for søkere født i 1999–2001 til medisin 2018–2020

	Fødselsår	År		
		2018	2019	2020
Søkere	1999	1 571	829	650
	2000	38	1 473	921
	2001		46	1 606
Søkere tilbud	1999	304	132	49
	2000	12	315	133
	2001		9	357
Søkere tilbud ja-svar	1999	250	103	32
	2000	11	260	114
	2001		8	304
Søkere møtt	1999	209	99	29
	2000	11	216	105
	2001		8	243

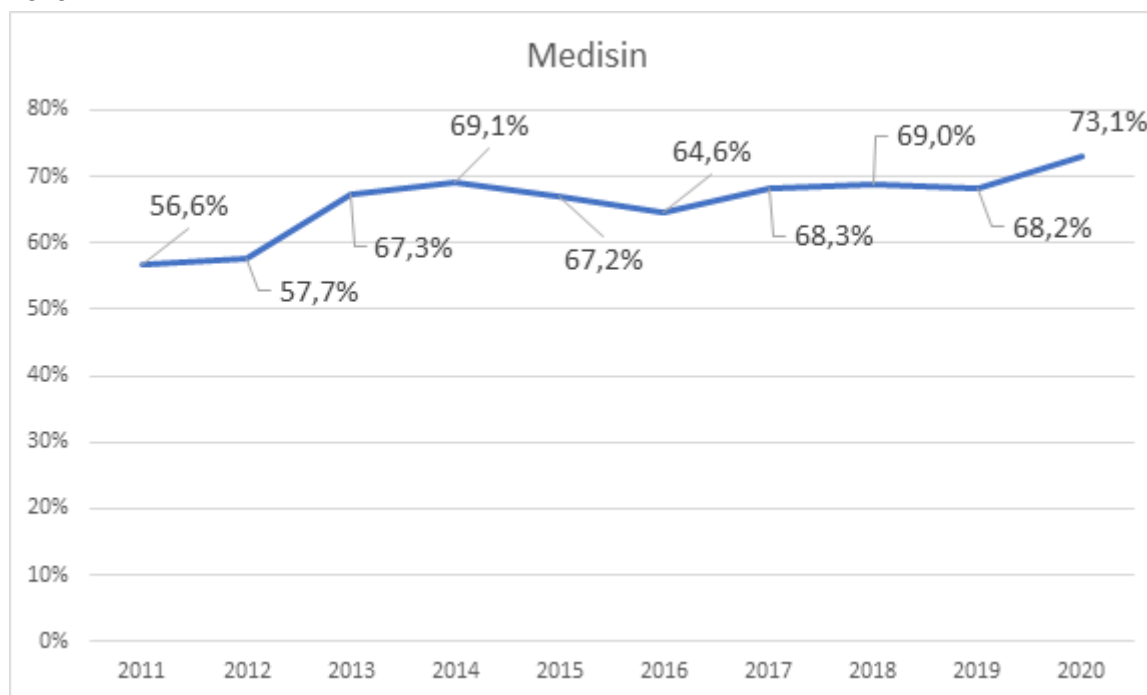
Diagrammet under viser den gjennomsnittlige karakterpoengsummen til førstevalgssøkerne til medisin. I 2020 var gjennomsnittlig karakterpoengsum for 19-åringene 52,9, noe som tilsvarer en økning på 0,9 karakterpoeng fra 2019. Fra 2018 til 2019 økte 19-åringenes karakterpoengsum 0,6 karakterpoeng. De 20 år gamle søkernes snittkarakterpoengsum gikk ned 0,3 karakterpoeng fra 2019 til 2020, men den økte med 0,7 karakterpoeng fra 2018 til 2019. De 21 år gamle søkernes snittkarakterpoengsum økte med 0,5 karakterpoeng fra 2019 til 2020. Selv om 19-åringenes snittkarakterpoengsum økte mest, er det altså også økning for 21-åringene i 2020.

Diagram 6: Gjennomsnittlig karakterpoengsum for 19, 20 og 21 år gamle førstevalgssøkere til medisin 2018–2020

Diagrammet under viser andel 19-årige søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål. Diagrammet viser at det har vært en økning i andel 19-åringene med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål over de siste 10 årene. Økningen fra 2019 til 2020 var på 4,9 %. Fra 2016 til 2017 var økningen på 3,7 %, og fra 2012 til 2013 var økningen på 9,6 %.

Diagram 7: Andel 19 år gamle søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål til medisin 2011–2020

Veterinær

Tabellen under viser nøkkeltall for veterinær de tre siste årene.

Tabell 14: Nøkkeltall for veterinærstudiet 2018–2020

	År		
	2018	2019	2020
Søkere	1 322	1 190	1 338
Søkere tilbud	136	128	164
Søkere tilbud ja-svar	89	87	105
Søkere møtt	77	77	88
Planlagte studieplasser	70	70	90
Antall studier	1	1	1

Veterinærstudiet ved NMBU er med i analysen fordi det er høy konkurranse om studieplassene til dette studiet. Dette er likevel bare ett studium med 90 studieplasser, og små svingninger i søkermassen utgjør dermed en større andel av søkerne enn når vi sammenligner med utdanningstyper og flere enkeltstudier slått sammen. Vi oppgir derfor statistikk for veterinærstudiet i hele tall, og ikke i prosent.

Tabellen under viser antall søkere, søkere med tilbud, søkere som takket ja til tilbudet og søkere som har møtt til veterinærstudiet i tidsperioden 2016–2020.

Tabellen viser at 19-åringene i 2020 får flere tilbud og flere takker ja til studieplassen enn tidligere år, men på tross av dette er det ikke særlig endring i antall 19-åringer som møtte til studiet. 20-åringene

fikk også flere tilbud i 2020 enn tidligere år, og flere møtte til studiet. Bare 2 21-åringer møtte til studiet, men like mange 21-åringer fikk tilbud som i fjor.

Tabell 15: Søkere, søkere med tilbud, søkere med ja-svar og søkere møtt fordelt på alder til veterinær 2016–2020

	Aldersgruppe	ÅR				
		2016	2017	2018	2019	2020
Søkere	0-18	5	6	2	2	6
	19	378	359	430	376	410
	20	211	205	256	224	253
	21	133	130	178	156	173
	22-23	162	180	197	205	238
	24-25	90	88	103	91	106
	26-29	79	62	90	82	90
	30-34	35	36	46	31	33
	35-39	15	11	9	12	15
	40-49	12	5	5	6	8
	50-59	2	1	4	4	4
	60+	3	2	2	1	2
Totalt		1 125	1 085	1 322	1 190	1 338
Søkere tilbud	0-18	1	1	0	0	1
	19	38	39	41	35	50
	20	21	22	23	23	28
	21	12	15	11	12	12
	22-23	25	28	23	29	42
	24-25	12	13	15	13	10
	26-29	7	9	14	8	13
	30-34	6	5	7	5	3
	35-39	3	0	2	2	4
	40-49	0	0	0	0	0
	50-59	1	1	0	1	0
	60+	0	0	0	0	1
Totalt		126	133	136	128	164
Søkere tilbud ja-svar	0-18	1	0	0	0	1
	19	26	22	22	23	35
	20	17	19	20	20	22
	21	8	9	9	9	2
	22-23	23	20	16	17	33
	24-25	8	8	11	10	2
	26-29	3	2	7	5	9
	30-34	4	3	4	2	0
	35-39	3	0	0	1	1
	40-49	0	0	0	0	0
	50-59	1	1	0	0	0
	60+	0	0	0	0	0
Totalt		94	84	89	87	105
Søkere møtt	0-18	1	0	0	0	1
	19	19	14	16	18	22
	20	16	17	19	19	21
	21	8	9	9	9	2
	22-23	23	20	15	16	33
	24-25	8	8	9	9	1
	26-29	3	1	7	4	7
	30-34	1	3	2	2	0
	35-39	1	0	0	0	1
	40-49	0	0	0	0	0
	50-59	0	0	0	0	0
	60+	0	0	0	0	0
Totalt		80	72	77	77	88

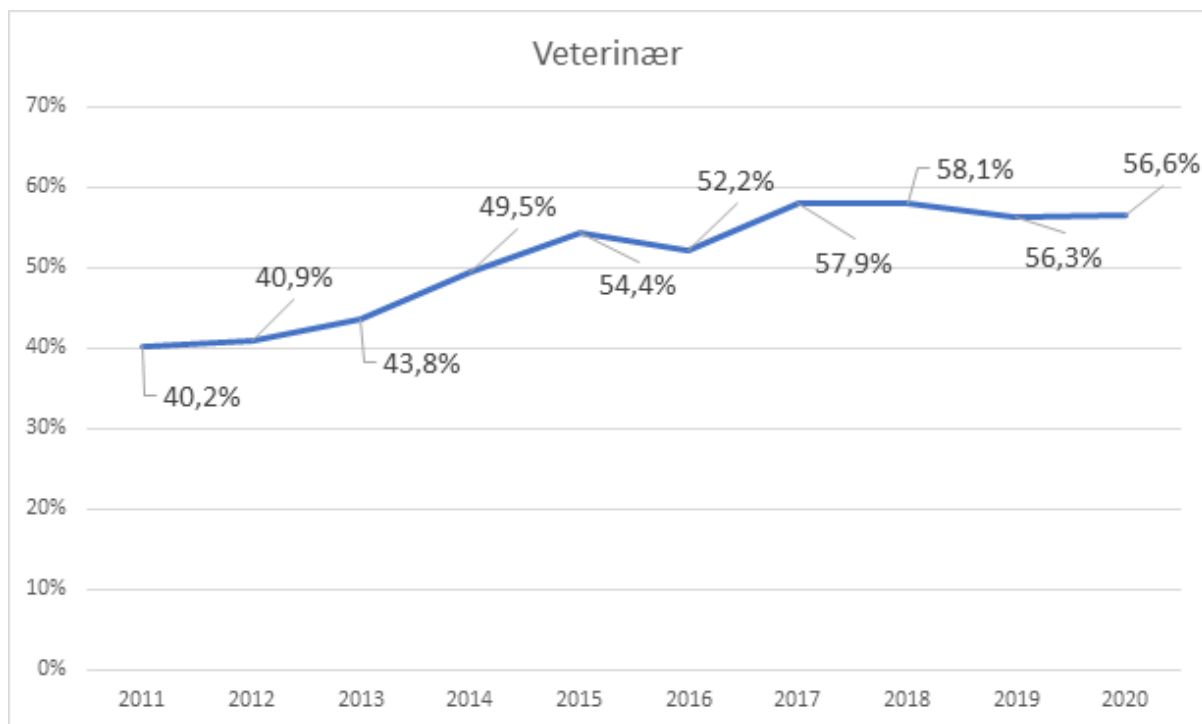
Tabellen under viser søkere til veterinærstudiet født 1999–2001 de tre siste årene. Det året søkerne er 19 år er markert med blått.

Tabell 16: Nøkkeltall for søkere født i 1999–2001 til veterinærstudiet 2018–2020

	Fødselsår	År		
		2018	2019	2020
Søkere	1999	430	224	173
	2000	2	376	253
	2001		2	410
Søkere tilbud	1999	41	23	12
	2000	0	35	28
	2001		0	50
Søkere tilbud ja-svar	1999	22	20	2
	2000	0	23	22
	2001		0	35
Søkere møtt	1999	16	19	2
	2000	0	18	21
	2001		0	22
Planlagte studieplasser		70	70	90
Antall studier		1	1	1

Diagrammet under viser andel 19-årige søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål. Diagrammet viser at det har vært en jevn økning i andel 19-åringer med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål de siste 10 årene. Økningen fra 2019 til 2020 var minimal, og andelen 19-åringer med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål var lavere i 2020 enn i 2018 og 2017.

Diagram 8: Andel 19 år gamle søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål til veterinær 2011–2020

Sykepleier

Tabellen under viser nøkkeltall for sykepleierutdanningene de tre siste årene.

Tabell 17: Nøkkeltall for sykepleierutdanningene 2018–2020

	År		
	2018	2019	2020
Søkere	29 133	25 284	27 667
Søkere tilbud	7 701	7 934	8 405
Søkere tilbud ja-svar	5 607	5 730	5 984
Søkere møtt	5 025,00	5 139,00	5 384,00
Planlagte studieplasser	4 716,00	4 941,00	5 150,00
Antall studier	46	40	35

Det ble innført spesielle opptakskrav til sykepleierutdanningen i opptaket 2019. Dette kan ha hatt en påvirkning på antall søkere og hvilke søkere som har fått tilbud.

Tabellen under viser aldersfordelingen blant søkere, søkere med tilbud, søkere som takket ja til tilbudet og søkere som har møtt til sykepleierstudiene i tidsperioden 2016–2020.

Tabellen viser at 19-åringene i 2020 utgjorde en større andel av søkerne til sykepleierstudiene enn tidligere år. Det var 1024 flere 19-åring som søkte opptak til sykepleierstudier i 2020 enn i 2019. På tross av dette utgjør ikke 19-åringene en særlig større andel av søkerne som møtte til studiet enn tidligere år.

Andelen 20–21-åring som søkte, fikk tilbud om plass, takket ja til plassen og møtte til studiestart er omtrent likt som de foregående årene.

Tabell 18: Aldersfordeling blant søkere, søkere med tilbud, søkere med ja-svar og søkere møtt til sykepleie 2018–2020

	Aldersgruppe	År				
		2016	2017	2018	2019	2020
Søkere	0-19	18,5%	18,6%	18,7%	19,4%	21,4%
	20-21	30,3%	29,7%	28,7%	29,8%	29,4%
	22-23	14,6%	15,3%	15,7%	15,5%	14,5%
	24-25	9,3%	9,2%	9,2%	8,8%	8,5%
	26-29	11,3%	10,7%	11,1%	10,2%	10,3%
	30-39	10,8%	11,3%	11,6%	11,7%	11,2%
	40-49	4,5%	4,3%	4,0%	3,8%	3,8%
	50+	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%
Søkere tilbud	0-19	22,5%	23,5%	23,9%	23,0%	25,9%
	20-21	29,5%	29,7%	29,3%	32,0%	29,5%
	22-23	13,5%	14,3%	14,3%	16,8%	14,9%
	24-25	8,6%	8,9%	8,1%	7,7%	8,0%
	26-29	10,7%	9,4%	9,6%	8,4%	8,6%
	30-39	10,2%	9,5%	10,5%	8,6%	9,4%
	40-49	4,1%	3,8%	3,5%	2,9%	2,9%
	50+	0,9%	0,7%	0,9%	0,6%	0,8%
Søkere tilbud ja-svar	0-19	22,3%	23,6%	23,5%	22,8%	26,1%
	20-21	30,7%	30,7%	30,4%	33,0%	31,5%
	22-23	13,2%	14,2%	14,0%	17,1%	14,7%
	24-25	8,4%	8,4%	7,4%	7,0%	7,8%
	26-29	10,6%	9,6%	9,4%	8,1%	8,1%
	30-39	10,2%	9,3%	10,8%	8,6%	8,6%
	40-49	3,9%	3,6%	3,6%	2,9%	2,6%
	50+	0,8%	0,6%	0,9%	0,6%	0,7%
Søkere møtt	0-19	22,3%	23,5%	23,0%	21,9%	23,8%
	20-21	31,8%	31,5%	31,2%	33,9%	32,9%
	22-23	13,3%	14,5%	14,4%	17,9%	15,6%
	24-25	8,6%	8,5%	7,4%	7,1%	7,9%
	26-29	10,5%	9,3%	9,2%	7,8%	8,1%
	30-39	9,3%	8,8%	10,6%	8,4%	8,5%
	40-49	3,6%	3,2%	3,5%	2,6%	2,5%
	50+	0,7%	0,5%	0,8%	0,5%	0,7%

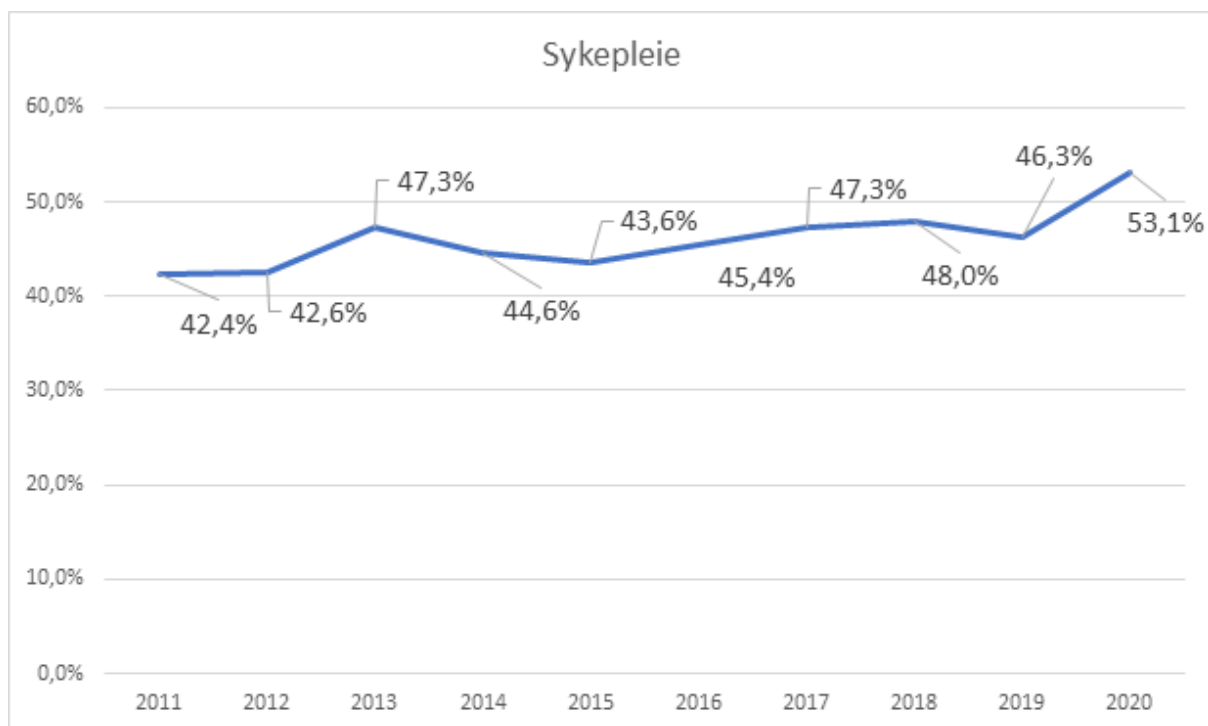
Tabellen under viser søkere til sykepleiestudiet født 1999–2001 de tre siste årene. Det året søkerne er 19-år er markert med blått.

Tabell 19: Nøkkeltall for søkere født i 1999–2001 til sykepleierutdanningene 2018–2020

	Fødselsår	År		
		2018	2019	2020
Søkere	1999	5 435	4 279	3 585
	2000	23	4 881	4 541
	2001		15	5 905
Søkere tilbud	1999	1 828	1 492	1 061
	2000	11	1 819	1 420
	2001		5	2 166
Søkere tilbud ja-svar	1999	1 309	1 119	818
	2000	8	1 305	1 069
	2001		4	1 558
Søkere møtt	1999	1 146	1 007	776
	2000	8	1 119	998
	2001		4	1 279
Planlagte studieplasser	1999	4 716	4 941	5 150
Antall studier	1999	46	40	35

Diagrammet under viser andel 19-åringene blant søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål. Diagrammet viser en økning fra 46,3 % i 2019 til 53,1 % i 2020. Dette er en økning i andel på 5,8 %.

Diagram 9: Andel 19 år gamle søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål til sykepleie 2011–2020

Noe av denne økningen kan forklares ut ifra en økning i andel 19 år gamle førstevalgssøkere.

Diagram 10: Andel 19 år gamle førstevalgssøkere til sykepleie 2011–2020

Lærer (grunnskolelærer og lektor)

Tabellen under viser nøkkeltall for grunnskolelærer og lektorutdanningene de tre siste årene.

Tabell 20: Nøkkeltall for GRL1-7, GRL 5-10 og lektor 8-13 2018–2020

	År		
	2018	2019	2020
Søkere	20 547	20 322	19 770
Søkere tilbud	6 620	6 594	6 702
Søkere tilbud ja-svar	4 781	4 768	4 756
Søkere møtt	4 398,00	4 370,00	4 323,00
Planlagte studieplasser	4 163,00	4 415,00	4 500,00
Antall studier	104	111	116

Tabellen under viser aldersfordelingen blant søkere, søkere med tilbud, søkere som takket ja til tilbudet og søkere som har møtt til grunnskolelærerutdanningene 1.-7. trinn (GRL 1-7), grunnskolelærerutdanningene 5.-10. trinn (GRL 5-10) og lektorutdanningene 8.-13. trinn (lektor 8-13) i tidsperioden 2016–2020.

Tabellen viser at det ikke er noen nevneverdige endringer i alderssammensetning til lærerutdanningene i 2020 sammenlignet med tidligere år.

Tabell 21: Aldersfordeling blant søkere, søkere med tilbud, søkere med ja-svar og søkere møtt til GRL 1-7, GRL 5-10 og lektor 8-13 2018–2020

	Aldersgruppe	År				
		2016	2017	2018	2019	2020
Søkere	0-19	22,8%	23,6%	23,3%	24,2%	24,4%
	20-21	37,6%	38,7%	38,4%	38,8%	38,6%
	22-23	14,9%	15,9%	16,4%	16,2%	15,5%
	24-25	8,3%	7,8%	7,2%	6,7%	7,3%
	26-29	7,4%	7,1%	7,5%	6,9%	6,7%
	30-39	6,5%	5,2%	5,4%	5,5%	5,8%
	40-49	2,1%	1,4%	1,6%	1,4%	1,5%
	50+	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%
Søkere tilbud	0-19	21,0%	22,4%	22,4%	22,9%	22,9%
	20-21	40,5%	41,7%	41,8%	42,1%	42,6%
	22-23	14,2%	16,2%	16,9%	17,0%	15,7%
	24-25	8,5%	7,3%	6,3%	6,3%	6,6%
	26-29	6,9%	6,2%	6,9%	5,7%	5,9%
	30-39	6,8%	4,7%	4,2%	4,8%	4,7%
	40-49	1,9%	1,2%	1,3%	1,0%	1,2%
	50+	0,2%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%
Søkere tilbud ja-svar	0-19	21,4%	22,0%	22,6%	21,4%	22,6%
	20-21	42,3%	43,5%	43,6%	44,3%	44,4%
	22-23	13,8%	15,9%	16,2%	17,0%	15,9%
	24-25	8,1%	7,1%	6,0%	6,1%	5,7%
	26-29	6,4%	5,9%	6,4%	5,2%	5,3%
	30-39	6,3%	4,3%	3,8%	4,6%	4,7%
	40-49	1,5%	1,2%	1,3%	1,0%	1,1%
	50+	0,2%	0,2%	0,1%	0,2%	0,2%
Søkere møtt	0-19	20,7%	21,5%	21,8%	20,4%	20,9%
	20-21	43,8%	44,9%	45,0%	45,7%	46,4%
	22-23	14,3%	16,3%	16,9%	17,6%	16,7%
	24-25	8,1%	7,2%	6,0%	6,0%	5,8%
	26-29	6,0%	5,5%	5,8%	5,1%	5,0%
	30-39	5,7%	3,5%	3,4%	4,2%	4,2%
	40-49	1,2%	1,1%	1,0%	0,8%	0,9%
	50+	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%

Tabellen under viser søkere til lærerutdanningene født 1999-2001 de tre siste årene. Det året søkerne er 19 år er markert med blått.

Tabell 22: Nøkkeltall for søkere født i 1999–2001 til GRL 1-7, GRL 5-10 og lektor 8-13 2018–2020

		År		
	Fødselsår	2018	2019	2020
Søkere	1999	4 768	4 343	3 306
	2000	26	4 911	4 318
	2001		15	4 814
Søkere tilbud	1999	1 480	1 561	1 244
	2000	5	1 506	1 614
	2001		4	1 531
Søkere tilbud ja-svar	1999	1 076	1 173	917
	2000	4	1 017	1 197
	2001		4	1 072
Søkere møtt	1999	959	1 089	883
	2000	1	887	1 124
	2001		4	900
Planlagte studieplasser	1999	4 163	4 415	4 500
Antall studier	1999	104	111	116

Diagrammene under viser andel 19-åringer blant søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål til GRL 1-7, GRL 5-10 og lektor 8-13.

Diagrammene viser en liten økning i andel 19-åringer med tilbud til GRL 1-7, men denne økningen er mindre enn økningen fra 2017 til 2018. Andel 19-åringer med tilbud til GRL 5-10 og lektorutdanningene går litt ned i 2020 sammenlignet med 2019.

Diagram 11: Andel 19 år gamle søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål til GRL 1-7 2011–2020

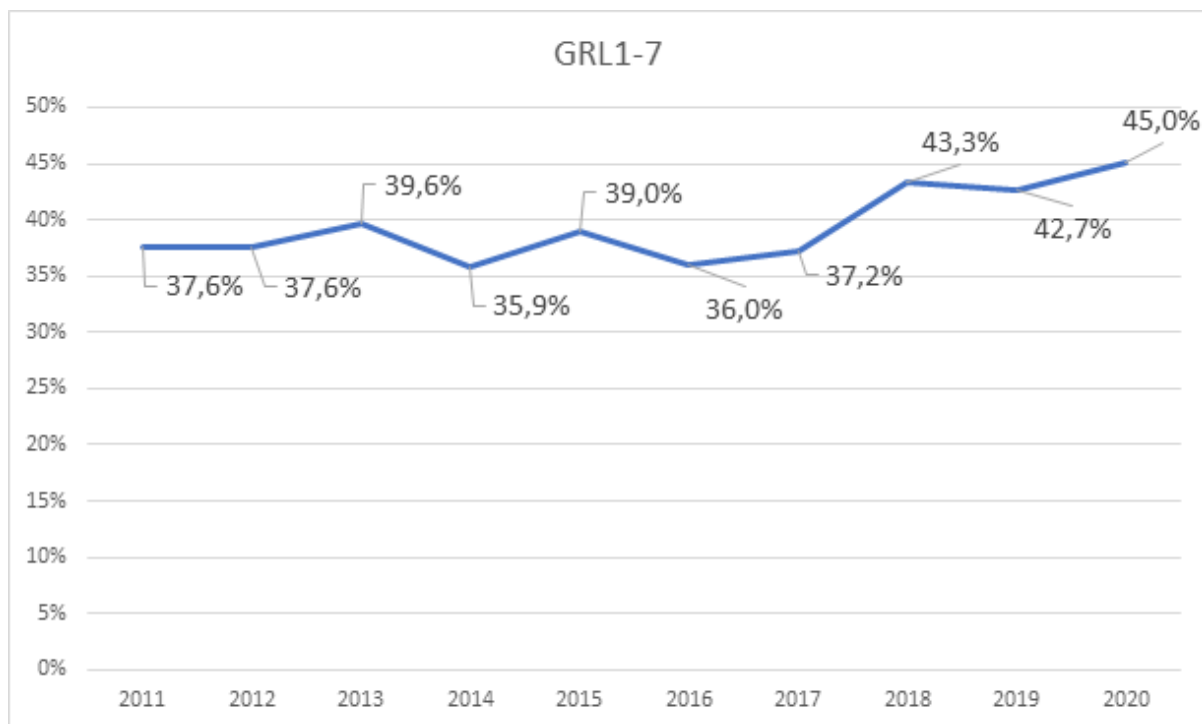

Diagram 12: Andel 19 år gamle søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål til GRL 5-10 2011–2020

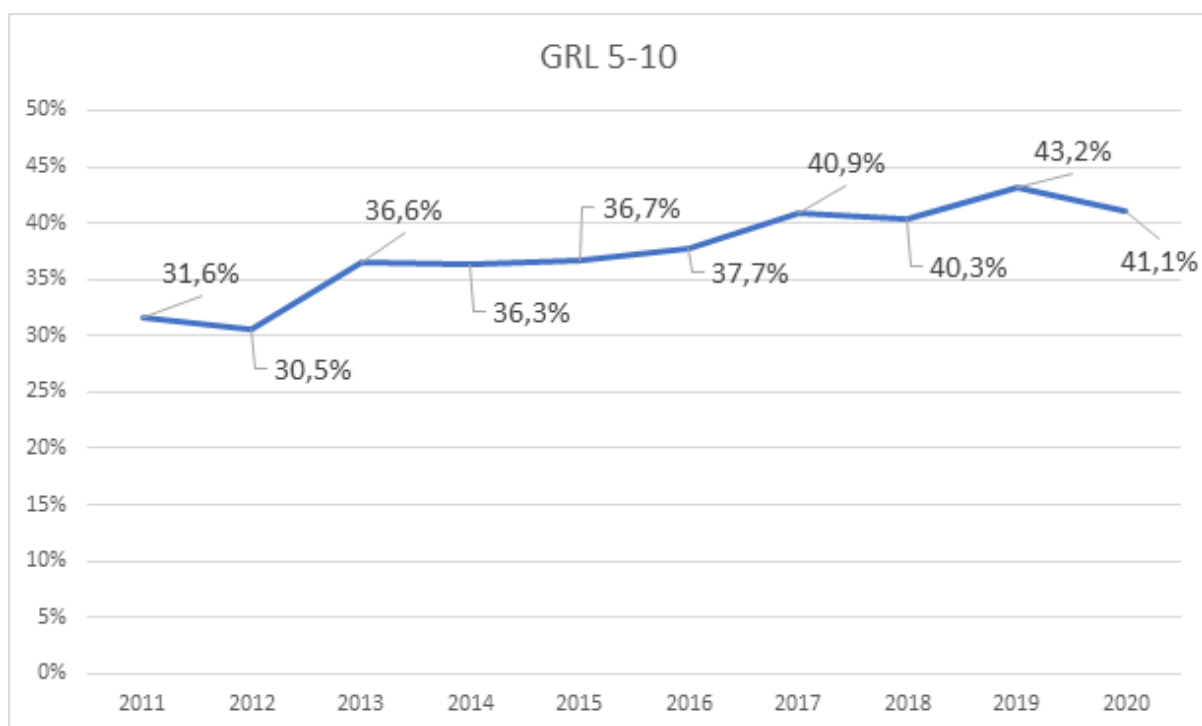
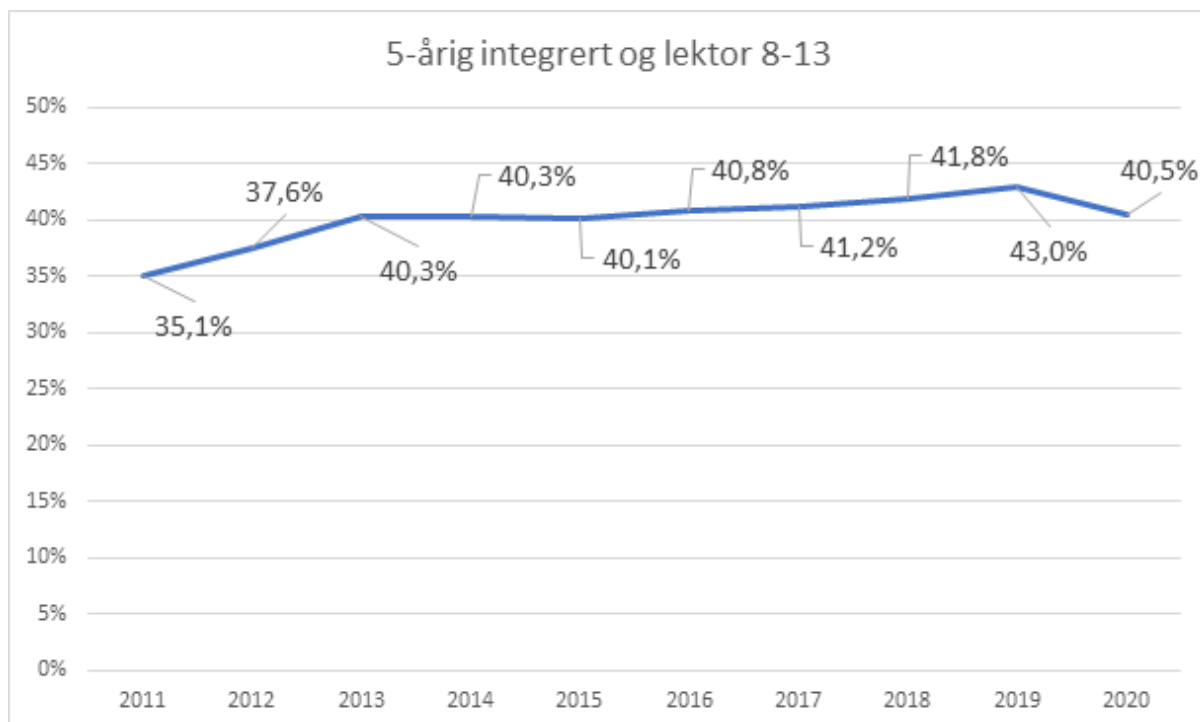

Diagram 13: Andel 19 år gamle søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål til lektor 8-13 2011–2020

Ingeniør (3-årig)

Tabellen under viser nøkkeltall for 3-årige ingeniørutdanninger de tre siste årene.

Tabell 23: Nøkkeltall for ingeniørutdanningene 2018–2020

	År		
	2018	2019	2020
Søkere	13 685	13 296	14 368
Søkere tilbud	4 739	4 602	5 038
Søkere tilbud ja-svar	3 680	3 543	3 905
Søkere møtt	3 209	3 130	3 514
Planlagte studieplasser	3 778	3 668	3 585
Antall studier	103	97	98

Tabellen under viser aldersfordelingen blant søkere, søkere med tilbud, søkere som takket ja til tilbudet og søkere som har møtt til de treårige ingeniørutdanningene i tidsperioden 2016–2020.

Tabellen viser at det ikke er noen nevneverdige endringer i alderssammensetning til ingeniørutdanningene i 2020 sammenlignet med tidligere år.

Tabell 24: Aldersfordeling blant søkere, søkere med tilbud, søkere med ja-svar og søkere møtt til ingeniør 2018–2020

	Aldersgruppe	År				
		2016	2017	2018	2019	2020
Søkere	0-19	21,5%	20,5%	20,8%	22,0%	20,8%
	20-21	29,8%	29,8%	28,3%	28,8%	28,3%
	22-23	15,3%	15,0%	14,8%	15,5%	15,2%
	24-25	9,6%	10,3%	9,9%	8,9%	9,7%
	26-29	11,6%	11,6%	11,9%	11,2%	11,1%
	30-39	9,2%	10,0%	10,9%	10,4%	11,5%
	40-49	2,4%	2,4%	2,9%	2,7%	2,8%
	50+	0,5%	0,5%	0,6%	0,5%	0,6%
Søkere tilbud	0-19	18,8%	18,1%	17,5%	19,5%	18,8%
	20-21	31,3%	28,9%	27,2%	28,5%	26,6%
	22-23	15,9%	16,2%	15,8%	16,0%	16,2%
	24-25	9,5%	11,0%	10,4%	10,0%	10,2%
	26-29	11,9%	12,4%	13,2%	12,2%	11,9%
	30-39	9,5%	10,1%	11,9%	10,3%	12,7%
	40-49	2,6%	2,7%	3,3%	3,0%	3,0%
	50+	0,5%	0,5%	0,6%	0,5%	0,5%
Søkere tilbud ja-svar	0-19	17,6%	17,4%	17,0%	18,5%	18,7%
	20-21	32,1%	29,5%	27,7%	29,4%	28,2%
	22-23	16,7%	16,8%	15,8%	16,6%	17,1%
	24-25	9,2%	10,7%	10,5%	10,0%	10,0%
	26-29	12,0%	12,1%	13,1%	12,1%	10,9%
	30-39	9,4%	10,1%	12,0%	10,0%	12,0%
	40-49	2,5%	2,9%	3,3%	2,9%	2,7%
	50+	0,5%	0,5%	0,6%	0,4%	0,4%
Søkere møtt	0-19	15,7%	16,1%	15,1%	16,4%	15,9%
	20-21	33,5%	30,6%	28,9%	31,0%	29,6%
	22-23	18,0%	17,9%	17,1%	17,8%	18,3%
	24-25	9,5%	10,9%	11,0%	10,1%	10,5%
	26-29	11,8%	12,0%	13,2%	11,9%	10,8%
	30-39	8,8%	9,5%	11,2%	10,0%	11,9%
	40-49	2,3%	2,6%	2,8%	2,6%	2,6%
	50+	0,4%	0,4%	0,6%	0,3%	0,4%

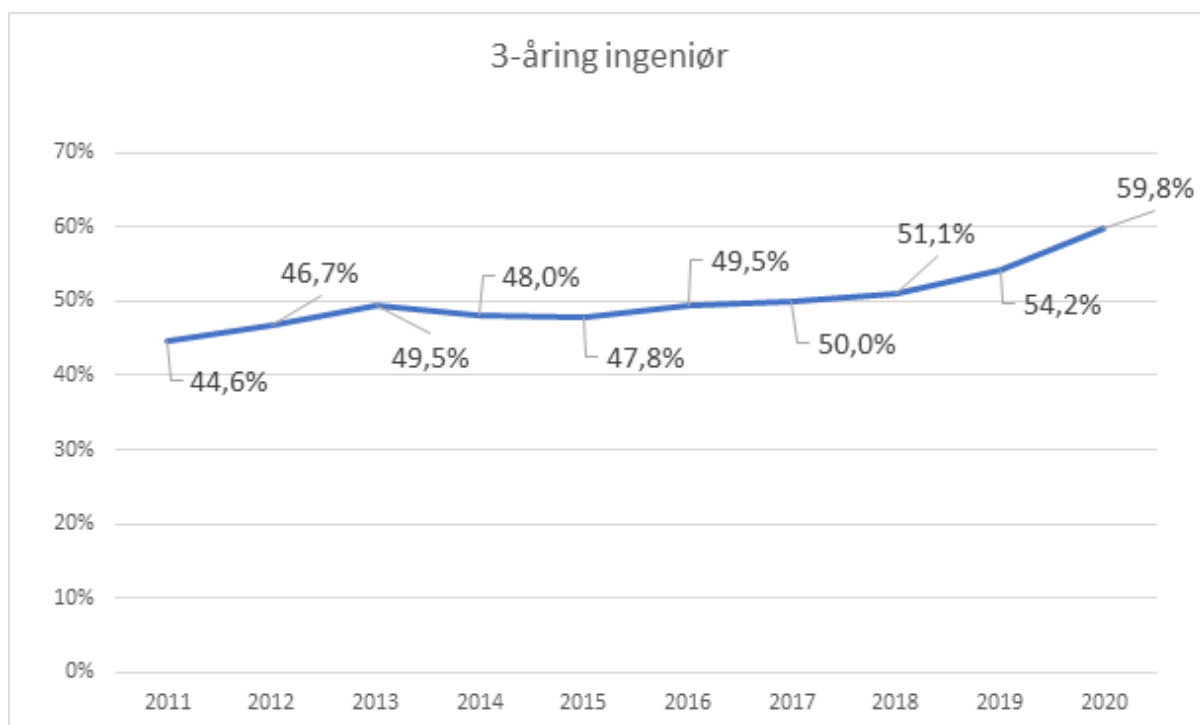
Tabellen under viser søkere til ingeniørstudiene født 1999-2001 de tre siste årene. Det året søkerne er 19-år er markert med blått.

Tabell 25: Nøkkeltall for søkere født i 1999–2001 til ingeniørutdanningene 2018–2020

	Fødselsår	År		
		2018	2019	2020
Søkere	1999	2 802	2 191	1 714
	2000	37	2 881	2 356
	2001	1	44	2 963
Søkere tilbud	1999	823	738	588
	2000	6	883	754
	2001	0	12	940
Søkere tilbud ja-svar	1999	622	575	494
	2000	5	647	609
	2001	0	9	725
Søkere møtt	1999	482	519	487
	2000	4	503	553
	2001	0	9	557
Planlagte studieplasser	1999	3 778	3 668	3 585
Antall studier	1999	102	97	98

Diagrammet under viser andel 19-åring blant søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål. Diagrammet viser en økning fra 54,2 % i 2019 til 59,8 % i 2020. Dette er en økning i andel på 5,6 %. Økningen fra 2018 til 2019 var på 3,1 %. Selv om andelen 19-åring med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål har økt de siste årene, har dette ikke ført til særlige endringer i alderssammensetningen blant søkerne som møter til studiet.

Diagram 14: Andel 19 år gamle søkere med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål til ingeniør 2011–2020

Hovedfunn for utdanningsområder og enkeltstudier

Andelen studieplasser som går til 19-åringer har økt de siste ti årene.

Aldersfordelingen blant alle søkerne som fikk tilbud om studieplass i 2020 viser at andelen 19-åringer har økt litt sammenlignet med tidligere år.

Til alle studiene vi har sett på har det vært en langsiktig økning i andel 19-åringer med tilbud i kvote for førstegangsvitnemål over de siste 10 årene. For psykologi og rettsvitenskap var denne økningen mindre fra 2019 til 2020 enn økningen fra 2018 til 2019. For medisin har også økningen vært større tidligere år enn fra 2019 til 2020.

Gjennomsnittlig karakterpoengsum for 20-åringene går ned til enkelte studier.

De 20 år gamle søkerne i 2020 hadde gjennomsnittlig 0,5 flere karakterpoeng enn de 20 år gamle søkerne i 2019. Trenden med at karakterpoengsummen går opp for hvert kull stemmer altså også for disse søkerne (se tabell 2).

Når vi ser på de 20 år gamle førstevalgssøkerne til psykologi og medisin i 2020, hadde disse søkerne imidlertid lavere gjennomsnittlig karakterpoengsum enn de 20 år gamle førstevalgssøkerne til samme studier i 2019. Førstevalgssøkerne til disse studiene skiller seg derfor ut fra trenden med økning i karakterpoengsum. Dette betyr at 20-åringene som gruppe i 2020 hadde lavere forutsetning for å nå opp i konkurransen om studieplass til psykologi og medisin enn 20-åringene i 2019, men ikke nødvendigvis bare fordi karakterpoengene for de 19 år gamle søkerne har gått opp. Dersom søkergruppen hadde lignet på tidligere år, ville ikke den gjennomsnittlige poengsummen for denne aldersgruppen gått ned i forhold til fjoråret.

Samtidig som gjennomsnittlig karakterpoengsum for 20-åringene går ned i psykologi og medisin i 2020, ser vi en liten økning i gjennomsnittlig karakterpoengsum for 20 år gamle førstevalgssøkere til rettsvitenskap. Denne er imidlertid lavere enn økningen i 2019 og økningen blant de 21 år gamle førstevalgssøkerne i 2020.

Mange studier har ingen store endringer.

Et annet funn er at det er ikke noen nevneverdige endringer i alderssammensetning til veterinær, sykepleie, lærer eller ingeniør i 2020 sammenlignet med tidligere år. Verken blant søkerne, blant de som får tilbud om studieplass eller blant de som møter til studiet. Vi kan altså ikke se en effekt av avlyste eksamener på disse studiene i 2020.

Vi ser at avlyste eksamener våren 2020 ikke alene kan forklare at det er flere 19-åringer som får tilbud om studieplass til enkelte studier i 2020 enn tidligere år. Faktorer som ikke kan knyttes til avlyste eksamener, har også en innvirkning på hvem som fikk tilbud om studieplass.

Vurdering av foreslåtte tiltak

Det er blitt foreslått flere tiltak for å kompensere for at avgangselevne i 2020 og 2021 ikke har like mange eksamenskarakterer som tidligere avgangskull i videregående opplæring. Vi vil her vurdere

konsekvenser av tre av de foreslåtte tiltakene kan få for ulike søkergrupper, men først må vi problematisere grunnlaget for de foreslåtte tiltakene.

Det blir trukket fram i debatten om endringer i rangeringsreglene at tall fra Utdanningsdirektoratet viser at 47 % av elevene får lavere karakter til skriftlig eksamen enn til standpunkt i samme fag. Det er noen utfordringer ved å overføre dette til å gjelde karakterpoengsum i opptaket.

Tallene fra Utdanningsdirektoratet viser at 47 % av elevene har fått lavere karakter til skriftlig eksamen enn til standpunkt i samme fag, 40 % har fått samme karakter, mens 14 % har gått opp i karakter til eksamen de siste åtte årene. Dette gjelder imidlertid kun resultater fra fire spesifikke fag/fagdeler av fellesfagene. Programfagene, generelt totalen av skriftlige eksamener i videregående skole og muntlige eksamener, er ikke med i denne statistikken. I opptaket til høyere utdanning teller alle karakterer på vitnemålet like mye når man skal regne ut gjennomsnittskarakteren, som danner grunnlaget for karakterpoengene.

Det at en eksamenskarakter er dårligere enn standpunktkarakteren i et fag, er ikke nødvendigvis ensidig negativt for gjennomsnittskarakteren på elevens vitnemål og dermed for karakterpoengsummen som brukes i opptak til høyere utdanning. Elever som har kommet opp til eksamen i fag de er gode i vil, selv om karakteren på eksamen er dårligere enn standpunktkarakteren, likevel ha en karakter som trekker gjennomsnittskarakteren opp.

Det å overføre statistikk om en håndfull enkeltfag med skriftlig eksamen til å gjelde søkerens karakterpoengsum i et opptak til høyere utdanning, kan være problematisk.

Dele opp kvote for **førstegangsvitnemål** i flere deler

Dette forslaget innebærer at man deler opp kvote for førstegangsvitnemål i for eksempel tre deler. Én for kull 2019, én for kull 2020 og én for kull 2021.

Det er utfordrende å finne ut hvordan studie plassene skal fordeles innad i kvoten. Hvis kvotedelene skal deles opp etter gjennomsnittsandelen 19-, 20-, og 21-åringene som har fått tilbud i kvote for førstegangsvitnemål i 2017–2019, vil 19-åringene konkurrere om ca. 45 % av plassene, 20-åringene om ca. 35 % av plassene, og 21-åringene om ca. 20 % av plassene. Dette er da et gjennomsnitt av tilbud til alle studiene, og vil kunne slå feil ut til enkeltstudier.

For eksempel var aldersfordelingen av tilbud i kvote for førstegangsvitnemål til profesjonsstudiene i psykologi i 2019 54,9 % 19-åringene, 23,9 % 20-åringene og 20,4 % 21-åringene. Ved å dele opp kvoten etter gjennomsnittsfordeling tidligere år, vil det bli veldig mange færre 19-åringene på studiet, mange flere 20-åringene, og omtrent samme antall 21-åringene. Til dette studiet vil da sannsynligvis poenggrensen gå ned for 20-åringene, på bekostning av 19-åringene som får en mye høyere poenggrense.

Til grunnskolelærerutdanningene 5.-10. trinn var det i 2019 43,2 % 19-åringene, 38,4 % 20-åringene og 18,4 % 21-åringene som fikk tilbud i kvoten for førstegangsvitnemål. Ved å dele opp kvoten etter en gjennomsnittsfordeling, kan det bli vanskeligere for 20-åringene å konkurrere seg inn i kvoten, fordi noen av studie plassene må gis til 19-åringene og 21-åringene. Poenggrensene kan bli lavere for 19- og 21-åringene, mens de kan bli høyere for 20-åringene.

Dette betyr at for noen studier vil en deling av kvote for førstegangsvitnemål gjøre det vanskeligere for noen årskull å konkurrere seg inn, og lettere for andre årskull å konkurrere seg inn. Det vil si at poenggrensen vil gå opp for den ene aldergruppen, men den vil gå ned for den andre aldersgruppen. Til studier der det er konkurranse om plassene, vil justeringer i kvotefordelingen som endrer hvilke søkere som får tilbud, føre til at det vil være søkere som ikke får et tilbud om en studieplass de ellers ville fått.

Utelate eksamenskarakterer

Det er foreslått å fjerne eksamenskarakterer for 2019-kullet. Enten alle eksamenskarakterer, eller eventuelt kun der eksamenskarakter er lavere enn standpunktkarakteren.

På et vanlig vitnemål er det normalt 25 karakterer. På et vitnemål med 25 karakterer utgjør en karakter opp eller ned en variabel på 0,04 poeng av snittkarakteren. 4-5 av karakterene på vitnemålet er normalt eksamenskarakterer. En eksamenskarakter utgjør altså en liten del av søkerens karakterpoengsum.

Det at en eksamenskarakter er dårligere enn standpunktkarakteren i et fag, er ikke ensidig negativt når man snakker om karakterpoengsummen til en søker i opptaket til høyere utdanning. Elever som har kommet opp til eksamen i fag de er gode i vil, selv om karakteren på eksamen er dårligere enn standpunktkarakteren, likevel kunne ha en karakter som trekker *snittet* opp. Flere karakterer i de fagene eleven er sterkest i er altså en bra ting, også når eksamenskarakteren er en 4-er eller en 5-er. Å fjerne eksamenskarakterer fra et vitnemål kan altså føre til at noen søkere får en dårligere karakterpoengsum, og ikke får opptak, selv om snittet i de enkelte fagene blir høyere.

Et eksempel som kan illustrere dette er søkeren Jan. Jan gjør det ikke godt i matematikk, men han har 4 i standpunkt og gjør det enda bedre i det meste annet. Han kommer opp til eksamen og får bare en 2-er. Han dekker da ikke kravet om gjennomsnittskarakteren 4 i matematikk, og er derfor ikke kvalifisert til lærerutdanningen. En annen søker, Janne, er god i matematikk, men har lave karakterer i flere andre fag. Hun kommer også opp i matematikk og får en 5-er. Eksamenskarakteren er lavere enn standpunktkarakteren, der hun har 6, men 5-eren trekker likevel opp snittet tilstrekkelig til at hun får 35 skolepoeng og dermed kvalifiserer til lærerutdanningen.

Dersom vi fjerner eksamenskarakterene for både Jan og Janne snur situasjonen seg for begge. Jan får da en høy nok snittkarakter i matematikk til å dekke kravet om karakteren 4, og kvalifiserer for lærerutdanningen. Janne derimot, mister en av de bedre karakterene sine og får mindre enn 35 skolepoeng. Hun er ikke lenger kvalifisert for lærerutdanningen. Om en fjerner eksamenskarakterer, kan det altså gå ut over en del av de søkerne man prøver å tilgodese med dette forslaget.

Dersom vi kun fjerner eksamenskarakter der den er dårligere enn standpunktkarakter, fjerner vi ikke en ulikhet. Det vi gjør da er å lage enda en gruppe som er ulik alle andre. Dersom 2019-kullet får lov til å bruke eksamenskarakterer der det lønner seg, men kan la være å bruke de dersom det ikke lønner seg, vil de få en poengmessig premie som de to siste kullene har ikke har fått, nemlig muligheten til å forbedre seg via eksamen. Dette kan bli sett på som løsning som ikke er rettferdig når verken 2020- eller 2021-kullet har fått muligheten til å heve gjennomsnittskarakteren sin ved å ta eksamen.

Et annet eksempel er søkeren Magnus som går ut av videregående i 2021. Han har veldig høye karakterer, og han ønsker å bli lege. Magnus tilhører gruppen som ville ha gått opp eller fått samme karakter til eksamen som han har i standpunkt. Selv med alle de vanlige eksamenene, ville

gjennomsnittskarakteren hans nærme seg 6. På grunn av koronapandemien får ikke Magnus vist fram at han er i denne gruppen. Det tas for gitt at han ville ha gått ned i karakter til eksamen. Mina, som gikk ut av videregående i 2019 og som gikk ned i karakter på eksamen, får litt høyere gjennomsnittskarakter enn Magnus når man tar bort eksamenskarakteren hennes. Mina rykker dermed opp i konkurransen til medisinstudiet på bekostning av Magnus. Mina får studieplassen på medisin som Magnus hadde fått uten endringer i rangeringsreglene våren 2021.

Å se bort fra alle eksamenskarakterer for 2019-kullet, vil kunne gjøre det lettere å sammenligne 2019-kullet og 2020-kullet. Dette forslaget vil dog medføre at en del søkere fra 2019-kullet får lavere poengsum enn de ellers ville hatt, og noen av disse søkerne vil ikke lenger være kvalifisert for høyere utdanning. Å fjerne eksamenskarakterer vil altså gjøre det vanskeligere for en del søkere fra 2019-kullet å konkurrere om studieplass.

I videregående opplæring er det slik at elever som får karakteren 1 i standpunkt, har rett til å ta eksamen for å bestå faget. Dersom vi fjerner alle eksamenskarakterer, vil de søkerne som har 1 i standpunkt ikke lenger ha generell studiekompetanse, og de kan ikke få opptak til høyere utdanning.

Endringer som faktisk hever poengsummene til noen eller mange av søkerne, vil føre til at poenggrensene til studier med konkurranse om plassene øker. Dette kan føre til at det ikke blir merkbart enklere for alle i 2019-kullet å nå opp i konkurransen om studieplass. Tvert imot vil usikkerhet rundt om man mister kvalifisering eller poeng, kunne gjøre opptaket mer uoversiktlig og uforutsigbart for store grupper søkere. Vi kan også risikere å redusere antallet kvalifiserte søkere, for eksempel til lærerutdanninger og sykepleiestudier.

Vurdere kull opp mot poenggrensen det året de tidligst kunne søke opptak til høyere utdanning

Dette forslaget innebærer at kullene konkurrerer mot poenggrensene slik de var det året de fullførte videregående opplæring som gir generell studiekompetanse.

Dette forslaget vil føre til at antall studieplasser på et studium bestemmes av hvor mange søkere som har en poengsum over et tidligere års poenggrense. Dette vil medføre at det ikke er mulig for lærestedene å planlegge studieåret siden de ikke vet hvor mange studieplasser de må tilby før opptaket er gjennomført i juli.

Dette alternativet kan oppleves som spesielt urettferdig for søkere som må konkurrere mot poenggrenser som var høyere det året de fullførte videregående opplæring enn de ville vært det året søkeren søker opptak. For eksempel vil kull 2019 konkurrere med poenggrensene fra opptaket i 2019 også for studier der poenggrensene blir lavere i 2021 enn i 2019. 90 studier hadde høyere poenggrense i kvote for førstegangsvitnemål i 2019 enn 2020.

2019 er dessuten det eneste året de ti siste årene der det var nedgang i søkertallet fra året før. Å bruke poenggrenser fra 2019 i 2021 vil altså til en del andre studier kunne gi en uforholdsmessig stor fordel for kull 2019 til enkelte studier.

Et rettferdig opptakssystem

Endringer i opptaksreglene fastsettes gjerne flere år før de trer i kraft, så søkerne skal ha tid til å områ seg. Elevene i videregående opplæring skal kunne velge de rette fagene for å komme inn på de studiene de ønsker, og andre søkere skal rekke å ta opp fag som privatist for å dekke nye krav eller få

bedre karakterer i nødvendige fag. Et av prinsippene til det samordnede opptaket er at søkerne skal kunne ta veloverveide valg når de bestemmer seg for hva de vil søke på.

Samordna opptak åpnet for søking 1. februar 2021. Første søknadsfrist gikk ut 1. mars. Å endre reglene etter at fristen er ute for noen av søkergruppene, oppfattes ikke som rettferdig. Det er rettferdig at søkerne får vite hva som inngår i konkurransegrunnlaget sitt på forhånd, sånn at de kan søke på studier som de vet de er eller kommer til å bli kvalifiserte for og har mulighet til å nå opp i konkurransen til. Endringer i reglene underveis i opptaket kan også føre til at noen søkere velger annerledes enn de ellers ville ha gjort. Slike endringer i søkeradferd kan langt på vei motvirke effekten man ønsker å oppnå med en regelendring

2020 var et spesielt opptaksår på grunn av to ting: Avlyste avgangseksamener og stor økning i antall søkere. 15. april 2020 var det usikkert for mange hvordan høsten kom til å se ut. Mange valgte å sende inn en søknad om opptak til høyere utdanning. Dette førte til en stor økning i søkere sammenlignet med året før. Ca. 12 000 flere søkte om studieplass. Regjeringen ga støtte til flere studieplasser, og lærestedene fulgte opp dette, men lærestedene hadde ikke mulighet til å ta inn så mye som 12 000 flere studenter. Det ble opprettet 2000 flere studieplasser til studiene som hadde opptak gjennom Samordna opptak.

Konkurransen om studieplassene ble dermed større, fordi det var flere søkere som konkurrerte om studieplassene. Dette presset opp poenggrensene til mange studier i både ordinær kvote og i kvote for førstegangsvitnemål. 2810 flere 19-åringer søkte opptak i 2020 enn i 2019, mens 1409 flere 20-åringer søkte opptak. Den store økningen i antall 19-åringer er med på å øke konkurransen i kvote for førstegangsvitnemål til en del studier, og det kan også forklare en del av økningen i antall tilbud som ble gitt til 19-åringer.

Vi vet ikke hvordan opptaket i 2021 blir. Akkurat som alle andre år, vet vi ikke på forhånd hvor mange som kommer til å søke, eller hvordan karakterene til avgangselevne blir. Det er mest rettferdig og forutsigbart å holde seg til spillereglene når spillet er i gang, og ikke gjøre store endringer som kan komme til å påvirke mange søkere negativt.

Det digitaliserte opptakssystemet

Samordna opptak er et enormt apparat av 150 000 søkere, en million søknader, flere hundre saksbehandlere både hos oss i Unit og ved lærestedene, og i tillegg ulike digitale systemer hvor regelverk er innarbeidet før opptaket åpner 1. februar

Et såpass stort og komplekst apparat er ikke rigget for store endringer underveis i et opptak. Over 50 % av søknadsbehandlingen er i dag helautomatisert, og 80 % av søkerne har digitale vitnemål i Nasjonal vitnemålsdatabase. Det samordnede opptaket er basert på at det aller meste av søknadsbehandlingen er digitalisert. Å digitalisere de foreslåtte endringene ved å kode dem inn i opptakssystemet og i Nasjonal vitnemålsdatabase vil ta lang tid, og vil forsinke opptaket i 2021 betydelig.

Hvis endringer ikke kan digitaliseres, må søknadsbehandlingen måtte gjøres manuelt. Med komplekse regler fører dette til større risiko for feil. I tillegg vil opptaksprosessen ta mye lengre tid enn med digitaliserte prosesser. Det vil ikke være mulig å få tak i nødvendig antall nye saksbehandlere med riktig kompetanse på så kort varsel. Dette vil med høy sannsynlighet true studiestart i august.

Konklusjon

Når vi vet at antall søkere til de ulike studieprogrammene og hvilke karakterer de har varierer fra år til år, er det umulig å forutsi om endringer i regelverket samlet sett vil gi ønsket effekt. Å endre i regelverk for å hjelpe én gruppe søkere har alltid konsekvenser for andre søkergrupper, og enhver endring vil føre til en rekke utilsiktede konsekvenser, også for gruppen endringen er ment å tilgodese. Unit fraråder derfor å endre på dagens regelverk som en hasteløsning nå.